

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השורות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.1 במדבר שלח יג,א

במדבר שלח יד,מג:

כִּי הֶעֱמַלְקִי וְהִפְנַעְנִי שֵׁם לַפְּנִיכֶם וַיִּנְפְּלֶתְכֶם בְּחָרֶב כִּי-עַל-כֵּן שָׁבַתְּם מֵאַחֲרַי הוֹי וְלֹא-יִהְיֶה הוֹי עִמָּכֶם:

הֶעֱמַלְקִי וְהִפְנַעְנִי שֵׁם לַפְּנִיכֶם – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל.

מדרש נחומא (ורשא) פרשת שלח סימן ט (ט) למקום שהוא קרא נחל אשכול זש"ה מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשו
(ישעיה מו) שהכל היה צפוי לפני הקב"ה אשכול אהבו של אברהם היה ונקרא אשכול על אודות האשכול שעתידיים ישראל לכוות
אשכול ממקומו, וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן וגו' ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגו' אפס כי עז העם, כך דרכם
של מספרי לשון הרע פותחין בטובה ומשלימין ברעה **עמלק יושב בארץ** מה ראו לפתוח בעמלק מלה"ד לתנוק ססרה ולקה ברצועה
כשמבקשין להפחידו מזכירין לו הרצועה שלקה בה, כך היה עמלק רצועה רעה לישראל, ומה ראה לישב לו על הספר על דרך כניסתן
של ישראל לארץ, אלא כך צוהו עשו זקנו לקדמן לדרך ועקר ממקומו וישב לו בדרך שנאמר **וירד העמלקי והכנעני הישב בהר ההוא**
והכנעני יושב על הים אלו הגבורים יושבין על הדרך **ועל יד הירדן** לפיכך נתכוונו המרגלים לשבור לבן של ישראל שנאמר (במדבר ט)
ויניאו את לב בני ישראל.

מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק יד [כה] והעמלקי והכנעני יושב בעמק. יושבים היו והלא כבר נאמר **וירד העמלקי והכנעני היושב**
בהר ההוא (פסוק מ"ה), אלא כך אמר הקב"ה עצה היא עמוקה לפני שאם מבקשים ישראל ליכנס עמהם במלחמה מיד הם נופלים
בידם, לפיכך אמר הקב"ה למשה אמור לישראל פנו וסעו לכם המדבר, אעפ"י שהם רשעים איני רוצה שיפלו בידם:

(א) ע"פ **מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק יד [כה]** לפני ה' **לכתחילה** הכל צפוי **ובפועל** הרשות נתונה, ומספרי לשון הרע לכתחילה פותחין
בטובה ובפועל משלימין ברעת עמלק והקב"ה לכתחילה הכין **עמלק רצועה רעה לישראל (מדרש נחומא (ורשא) פרשת שלח סימן ט)**
ובפועל לוקים בה מספרי לשון הרע והמטילים ספק באמונת ה'.

(ב) כפי' **ו' יוסף בכור שור (מג) וינפלתם בחרב** – כאשר אברתם, שאמרתם: "או במדבר הזה לו מתנו" (לעיל, ב).

לכתחילה בקשתם לעצמכם מיתה, קללתם עצמכם, הטלתם ספק בהנהגת ה' אתכם, זוהי בחינתו של עמלק לכן אם תעפילו נגד רצון ה'
בפועל עמלק המתחזה לכנעני יצפה לכם (כפי שהתחזה בשנה הארבעים למסעם)

(ג) ע"פ **רש"י שמות בשלח יג,ז** אם בפועל כאשר ה' הולכים בקצרה – בפשוטה אמרו **נתנה ראש ונשובה מצרימה** אז לכתחילה אם ה'
היה מוליכם בדרך ישר – קצרה היו חוזרים

(ד) ע"פ **רד"ק יחזקאל כג, ה' העמלקי והפנעני שם לפניכם** – לכתחילה הם רצועה רעה – רצועת ענישה לישראל אשר בפועל
מתבצעת ע"י עמים שונים כמו שהעמלקי מתחפש לכנעני.

כִּי – תרסא, בתפקיד (א) היתלוש מאמונת ה', (ב) שיעורי זמן להיתר נדוי. היתר בבי"ד של למטה ובבי"ד של מעלה.

אליהו רבה (איש שלום) פרשה כז בוא וראה, מה עשו ומה הוציאו בשפתותיהם, **הננו ועלינו אל המקום** וגו' (שם / במדבר י"ד / מ'),
כִּי הֶעֱמַלְקִי וְהִפְנַעְנִי שֵׁם (שם / במדבר י"ד / מ'). חרדו וישבו באבל, שנאמר **ויתאבלו העם מאד** (שם / במדבר י"ד / ל"ט), מיכן
אמרו, כל המנודה יום אחד מלמטה אעפ"י שהתירו לו אין לו התיר מלמעלה עד שלשה ימים, כל המנודה שלשה ימים מלמטה אף על
פי שהתירו לו אין לו התיר מלמעלה עד שבעה ימים, כל המנודה שבעת ימים מלמטה אף על פי שהתירו לו אין לו התיר מלמעלה עד
שלשים יום, וכל המנודה שלשים יום מלמטה אעפ"י שהתירו לו אין לו התיר מלמעלה לעולם ולעולמי עולמים, לכך נאמר **ויתאבלו**
העם מאד.

בבלי יבמות עב,א, פי' רש"י ישראל היו נזופים מחטא העגל, ותוס' פי' מחטא המרגלים. נזופים מחטא העגל רש"י (**שמ' כי תשא לג, ז**) **ומשה**
יקח את-האהל אמר: מנודה לרב, מנודה לתלמיד (ראה תנח' כי תשא כז). מנודים מחטא המרגלים (**במ' שלח יד, מב**) **אֶל-תַּעֲלֹז כִּי אֵין**
ה' בְּקַרְבְּכֶם מלמד כי היו מנודים לשמים. ואפשר כי בית דין של משה גזר נידוי לשלושים יום ובית דין של מעלה קבע שזה לעולם על
מבזי דבר ה' להיכנס לארץ-ישראל, מטילי הספק באמונת ה'.

סיכום ע"פ תבניות טעמים:

כִּי הֶעֱמַלְקִי וְהִפְנַעְנִי שֵׁם לַפְּנִיכֶם וַיִּנְפְּלֶתְכֶם בְּחָרֶב – ר"ת ה(ו)כשל"ו (ו) ב"ו,

כִּי – תרסא, ע"פ **אליהו רבה (איש שלום) פרשה כז** בתפקיד שיעורי זמן להיתר נדוי, היתר בבי"ד של למטה ובבי"ד של מעלה.

הֶעֱמַלְקִי וְהִפְנַעְנִי שֵׁם לַפְּנִיכֶם וַיִּנְפְּלֶתְכֶם בְּחָרֶב – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, בתפקיד לכתחילה ובפועל.

אפשר כי הבנת הפסוק צריכה להילמד בסדר הבא: **קדמא מרכא פשטא זקא-קטן**, בתפקיד לכתחילה ובפועל, מלמדת כי לפני ה' **לכתחילה**
הכל צפוי **ובפועל** הרשות נתונה. ה' צפה **לכתחילה** שיהיו ספקנים באמונת ה', מוציאי לשון רע ודיבה ולכן הכין רצועת עמלק רעה
(שתכונתו הטלת ספק) אשר **בפועל** פועלת באמצעות גלות, צרות, מחלות ופגיעות מעמים שונים להעניש במ את עוברי העבירה.
המרגלים ואנשי הצבא בני 20 - 60 שנה הוכשלו בתכונת עמלק להטיל ספק באמונת ה' (המרומו בראשי תיבות). מכך נגזר עליהם נדוי
וכליה במדבר המרומו בטעם **תרסא** – היתלוש מאמונת ה', ושיעורי זמן להיתר נדוי.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הצית השערות: אהק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק – שני משמעות, רבוי משמעות; מראק טפאק – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שחלק, השלם וחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פאז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

במדבר שלח טו,לט: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את-כל-מצות ה' ועשיתם אתם

ולא-תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם

בבלי מנחות לט,א ... אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב: תכלת שכרך רובה - כשרה, ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת - כשרה, ונוי תכלת - שלישי גדיל ושני שלישי ענף. וכמה שיעור חוליא? תניא, רבי אומר: כדי שיכרוך וישנה וישלש. תאנא: הפוחת לא יפחות משבע, והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה; הפוחת לא יפחות משבע - כנגד שבעה רקיעים, והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה - כנגד שבעה רקיעין וששה אורין שביניהם. תנא: כשהוא מתחיל - מתחיל בלבן, הכנף - מין כנף; וכשהוא מסיים - מסיים בלבן, מעלין בקודש ולא מורידין....

תוספות בבלי מנחות לט,א

לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים - לפי שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ואנן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו נוהגים חמשה קשרים פירש בקונטרס גבי ציצית שקולה כנגד כל המצות לפי שציצית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חסירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לכם לציצית וג' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים ב' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא מורידין כדאמרינן שמיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מציינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לבן ואחת של תכלת שהן שתיים והשתא כשאין פוחת משבע עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לבן קשר אחד עד שמיים שש חוליות הרי ארבעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שביעית של לבן כדי שיהא מסיים בלבן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ויש מפרשים לא יפחות משבע כריכות בין כל קשר וקשר.

ההסבר הבא מבוסס על (א) **תוספות בבלי מנחות לט,א** ויש מפרשים לא יפחות משבע כריכות בין כל קשר וקשר

(ב) ועל שר"ע אר"ח יא יד [יג*] ... שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אוריים ביניהם מלאים כריכות ... ונוהגים לכרוך באויר ראשון ז' כריכות, ...

- (ג) ועל שיערי תשובה סימן יא [כד]. . נהגו לעשות ל"ט כריכות כמ"ש האר"י ז"ל ... שאנו עושים היום ז' ח' י"א י"ג ... וכתב שנאמר טל (גי' 39) אורות ו-אורות (גי' תרי"ג) בגימטריא ציצית (גי' ת"ר וכנראה מוסיף שמונה חוטים וחמישה קשרים גי' תרי"ג)
- (ד) ועל משנה ברורה סימן יא (סה) לכריכות - ר"ל למנין הכריכות וגם מנין החוליות והקשרים אין מעכב מדינא רק הוא למצוה מן המובחר כי הו' קשרים רמז שצ"ז יזכור הו' חומשי תורה וכפילת הקשרים החמשה שעולה י' רמז לעשרה ספירותיו של הקב"ה
- (ה) במדבר רבה (וילנא) פרשה יד תכלת דומה ... וחלק ליראיו תכלת שהוא מעין כבודו ... שהוא חולק כבוד ליראיו
- (ו) מדרש תהלים (בובר) מזמור צ דאמר ר' חזקיה ואית דאמרי בשם ר' מאיר, תכלת דומה ... וקשת לדמות ... מראה דמות כבוד ה' ... מסתכלין בציצית כאילו הדר שכינה עליהן ... וראיתם אותו ... להקב"ה,

(שולש) והיה לכם לציצת וראיתם אתו – מונח זרקא סגול מונח רביע

מונח - במשמע מונח, זרקא סגול – במשמע מוסיף מענינו על ענינו, פתיל או פתילים מהציצת נכרך על הציצת

זרקא - במשמע ציור (א) כריכות, (ב) קשרים

סגול - (א) נוסריקון ס'ימן גו"ל היינו גי' = 39

(ב) נקודת הסגול"ל שליש אורך הציצת הוא גדיל, היינו שיש כריכות סביבו והן בחוליות, שתי נקודות תחתונות של הסגול"ל שני שליש אורך הציצת הם הפתילים, הענפים הלא כרוכים סביבם.

(ג) באחת השיטות שלוש נקודות בטעם סגול"ל הן 3 כריכות בחוליה; 13 קבוצות של 3 כריכות, סה"כ 39 כריכות

מונח רביע - חמישה קשרים הסוגרים על ארבע חוליות של כריכות

בקריאה משולבת של המלים והסבר הטעמים מתקבל התוכן הבא:

והיה (אותיות) שם הוי"ה מונח **לכם** לכבודכם ב-כריכות פתיל (שהן כציוור זרקא) מה-**ציצת** על ה-**ציצת** שמספרן ב-ס'ימן גימטריית גול

(39 = ט"ל כריכות = ט"ל אורות, 13 קבוצות של 3 כריכות) **וראיתם אתו** - את שם הוי"ה מונח בין חמישה קשרים (שהן כציוור זרקא)

שברוחים שביניהם ארבע חוליות ובהן סדר הכריכות כך:

□ בשיטת האר"י ז, ח, יא, יג :

- חוליה ובה ז' (=7) כריכות, כנגד שבעה רקיעים (הנהגה בתוך הטבע)
- ועוד חוליה ובה ח' (=8) כריכות (הנהגה מעבר לטבע), וסה"כ כריכות בשתי החוליות עולה ט"ו (=15) אותיות י"ה, משם הוי"ה
- וחוליה של י"א (=אה"ה = 11) כריכות, העולה אותיות ו"ה משם הוי"ה
- וחוליה של י"ג (=13) כריכות, העולה אותיות אה"ד
- או בשיטת רבי שלמה מולכו כריכות י' ה' ו' ה' (אז זה שם הוי"ה ביתר גלוי)
- בשיטת ספר כלבו סימן קמו סוד על ענין ציצית הקשרים, החוטים והכריכות מצטרפין לשם הוי"ה ושם אדנ"י בציצית.

מהלכה לאגדתא - תורת הסוד קשור לקרא (בראשית א,ז) **וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הָרָקיעַ** – מונח זרקא סגול הראשון בתורה, ונדרש שם כי

הרקיע הוא שניים או שבעה רקיעים, **ציצת תכלת דומה לים ... וים לרקיע ... לקשת וקשת למראה דמות כבוד ה' ... מסתכלין בציצית כאילו הדר שכינה עליהן ... וראיתם אותו ... להקב"ה, ואפשר כי זה שם הוי"ה שבכריכות הציצת. ודומה לשם ש-די הכתוב על המזוזות מבחוץ ולקשר של תפילין שעשוי בדמות של שם ש-די (תורת חיים בבא קמא נט,ב)**

וארבע צציות לארבע רוחות העולם אלו ארבע פעמים שם הוי"ה, וכמו בתפילין (זברים כי תבוא כח,ג) **וְרָאוּ כָל-עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה'**

נִקְרָא עֲלֵיהֶם וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ: ובהם יאחזו הגויים ביראה לעת הגאולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק נ – סודו שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קפא – סדר קרימות; אלא = גיש = גיש"ס – יוצא מהענין; קפא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 במדבר שלח יג,א

במדבר שלח יג,ב: וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ נְיָאֲמָרוּ לָאֵל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְנָם זָבַת חֲלָב וְדָבָשׁ הוּא וְזֶה-פְּרִיָהּ:

נְיָאֲמָרוּ לָאֵל-הָאָרֶץ – זקא-קטן זקא-גדול **נְיָאֲמָרוּ לָאֵל-הָאָרֶץ** גי' $263 + 59 = 322$ עולה שכ"ב, כב"ש, שטח"ה,

הפרש מתקע"ו $322 - 576 = 254$

(הגימטראות מכתב יד של הרב י"ר פאלוך זצ"ל) אפשר כי המרגלים רמזו **נְיָאֲמָרוּ לָאֵל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר** שכ"ב (גי' 322)

(עליה יעקב אבינו) וכך כב"ש (גי' 322) אותה לנו, וגם שכ"ב (גי' 322) היינו מת האיש הכשר שבהם שאמור היה להגן עליהם.

נְיָאֲמָרוּ לָאֵל-הָאָרֶץ (גי' 322) וראינו שיעמוד ירבע"ם (גי' 322) (בעה"ט נצבים) כי יקטרג הס"מ המרומז בגי' פנימיות מלת סמא"ל סמ"ך מ"ם אל"ף למ"ד (גי' 254 = הפרש בין גי' תקע"ו וגי' **נְיָאֲמָרוּ לָאֵל-הָאָרֶץ**) וגם יקום היטל"ר (גי' 322) ימח שמו וזכרו.

ואתה הקב"ה מלך מלא = מ"ם למ"ד כ"ף (גי' 254) ... רהו"ם (גי' 254) ... והוסי' נ"א ע"ל ב"ן אהוב"ך (גי' 322) כי (ועמך כולם) צדיקיים"ם (גי' 254)

במדבר שלח יד,ז: וְעֵתָהּ יִגְדַל-נָא כָּח אֲדָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמְרֵי:

וְעֵתָהּ – זקא-גדול **יִגְדַל-נָא** – טפאח **כָּח אֲדָנֶיךָ** – מונח אתנח

תורה תמימה (ז) וְעֵתָהּ יִגְדַל-נָא – תניא, א"ר יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, וכי אין שלום בעיניך^ט, אמר לו, רבש"ע, כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, אמר לו, היה לך לעזרני, מיד אמר לו **וְעֵתָהּ יִגְדַל-נָא כָּח אֲדָנֶיךָ** (שבת פ"ט א'):

תורה תמימה הערה (ז) ... ולי נראה הבאור ע"פ מ"ד בברכות ז' א', תניא, א"ר ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים [כי כה"ג היה] וראיתי אכתריאל יה' צבאות יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי, ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו, יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפנים משוה"ד, ונענע לי בראשו, וקמ"ל שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך,

וְעֵתָהּ – זקא-גדול, שלושה דברים ביקש ישמעאל בן אלישע כהן גדול, מהקב"ה

(א) יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך

(ב) ויגולו רחמיך על מדותיך

(ג) ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפנים משוה"ד,

יִגְדַל-נָא – טפאח, בתפקיד רבוי לא מוגבל המאופייין במלים **כָּח אֲדָנֶיךָ**, ונענע לי בראשו, וקמ"ל שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך

במדבר שלח יד,ט,כ:

וַיִּטַּח סֶלַח-נָא לְעֵינֵי הָעָם תַּזְהַר כְּנִדְרֵךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתְהָ לְעַם תַּזְהַר מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנְּחָה:

[כ] וַיִּאֲמַר ה' סֶלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ:

הסבר המשולב בפ' **דעת זקנים מבעה"ת במדבר יד,כ**

[כ] וַיִּאֲמַר ה' – (סלוק) מונח זקא-קטן, והוא כעין תיאור ביחס להמשך שהוא כעין פעולה או הלכה, או גם ששניהם פעולה לכן תבנית הטעמים בתפקיד כעין לימוד אלפניו ולאחריו.

אלאחריו [כ] וַיִּאֲמַר ה' על הענין שעומדים בו על ששינו שנתרצה הקב"ה לישראל ביום הכפורים ואמר לו סֶלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ ולכן הוקבע אותו יום למחילה ולכפרה לדורות.

אלפניו מקשים העולם היכן מצינו שאמר לו הקב"ה למשה סלחתי כדברך במעשה העגל? אלא כאן במרגלים, וי"ל דהאי קרא **אֲדַלְעִיל קְאִי וְה"ק** [יט] ... **וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתְהָ לְעַם תַּזְהַר מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנְּחָה:** אז אמרת סלחתי כדבריך וכן סלח נא לעמך ועוד י"ל **כְּדָבָרְךָ** משמע כאשר בקשת ממני שאסלח להם עתה כמו שנשאתי להם ביציאת מצרים בעשיית העגל וא"כ גם שם אמר **סֶלַחְתִּי**:

במדבר שלח יד,כב: כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבֹדִי וְאֶת-אֹתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָר:

וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עֶשְׂרֵי פַעַמִּים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:

רש"י כדאיתא במסכת בבלי **ערכין טו,א** תניא: אמר ר' יהודה, עשר נסיונות ניסו אבותינו להקב"ה: שנים בים, ושנים במן, שנים בשליו, אחת בעגל, ואחת במדבר פארן.

ראה יד,לד

וַיִּנְסוּ אֹתִי – מונח רביע, לרמז כי עשר הנסיונות מחולקים לארבעה זוגות של נסיונות שנים בים, ושנים במים, שנים במן, שנים בשליו, ושני נסיונות מרכזיים כל אחד לעצמו אחת בעגל, ואחת במדבר פארן. (זה המרגלים)

זֶה – יתיב, בתפקיד דווקא, אמנם רבי יוסף בכור שור מפרש זאת ממילת **זֶה** עצמה (כב) **כִּי כָל הָאֲנָשִׁים וְגו'**, וינסו אותי זה עשר פעמים - מדקאמר זה - משמע דווקא, כמו שאמרו רבותינו (ראה ערכין טו,א). אבל אם אמר 'עשר פעמים' בלא 'זה', משמע כמו 'ואפוא עשר שנים' (וי' כו,כו), שאינו דווקא, אלא 'הרבה'.

במדבר שלח לך יז,כח: אָמַר אֲלֵהֶם חִי-אֲנִי נְאֻם-ה' אִם-לֹא פֹאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּם בְּאָזְנִי כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם:

נְאֻם-ה' אִם-לֹא – זקא-קטן זקא-גדול **נְאֻם-ה' אִם-לֹא** גי' $91 + 26 + 41 + 31 = 72 + 26 + 91 = 190$ כעין "הא-לקים" **נְאֻם-ה'** בצירוף ע"ב עולה גם חס"ד,

הא-להי"ם – הוא צירוף של רחמים בדין, וצירוף חס"ד, מרומזת המתקת דין עצומת מימדים למנוע כליונם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרמז = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטח; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; ססוק – סודר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קרא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ס – ויצא מהענין; קרא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"ג ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

במדבר שלח טו, טו:

הֲקָהָל חֻקָּה אַחַת לְכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר

חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כַּכֶּם פֶּנֶר יִהְיֶה לִפְנֵי ה':

ספרי יט הקה"ל – אין לי לא אנשים, נשים מניין? תלמוד לומר חוקה אחת יהיה לכם ולגר הגר (להביא שבמעשה כישראל) לפי שמעשה בישראל צריך לביא את הגרים. חקת עולם לדרתיכם שינהג הדבר לדורות.

ספרי כ ככם פנר יהיה לפני ה' למה נאמר? לפי שנאמר והיה על מצח אהרון וגו' תמיד לרצון לפני ה' אין לי אלא הציץ מרצה לישראל לגרים מניין? ת"ל ככם כגר יהיה לפני ה'. תורה אחת ומשפט אחד בא הכתוב והשווה הגר לאזרח בכל המצוות שבתורה. מלבנים התורה והמצוה – הקהל חוקה אחת יהיה לכם ולגר. הינה למעלה ריבה נשים לענייני נסכים ממה שכתב והקריב המקריב. אולם עדיין יש לומר שנשים גירות דינם משונה כי הן אין מילה נוהג בהם, והגר הוא שם זכר ומניין שכן הדין לגבי גיורת? ולמד ממה שכתוב חוקה אחת יהיה לכם ולגר. ובישראל הוא אומר בין אנשים ונשים והוא הדין לגבי גרים. לדרתיכם מלמד שינהג הדבר לדורות וביארו זה בבלי כריתות ט' – משום שיש לטעות דהאיכנא דליכא קרבן לא נקבל גרים ובארתי זה באורך בפ' קדושים (סי' קא)

הקה"ל – זקא-גדול, ענין בעל שלוש נקודות לפחות, כאן משהו בני ישראל אנשים ונשים, ומרבה עליהם גרים וגיורות. לדרתיכם – מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, מלמד שנקבל גרים לדורות גם בשעה שאין קרבנות.

רמב"ם איסורי ביאה פ"ג הא"א בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן. רמב"ם איסורי ביאה פ"ג ה"ד וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן, ואם נקבה היא טבילה וקרבן שנאמר ככם כגר, מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן.

תורה תמימה פרשת שלח (טו) הקה"ל חקת אחת – ת"ר, גר נושא ממזרת, דברי ר' יוסי, מאי טעמא, אע"פ דכתיב הקהל חקת אחת לכם ולגר הגר, חקת אחת הפסיק הענין^{כט} [קדושין ע"ג ב']:

ככם כגר – תניא, רבי אומר, ככם כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים אף הם לא יכנסו לברית אלא באלה, אלא מעתה, האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים, אמר רב אחא בר יעקב, אמר קרא וכי יגור אתכם אשר בתוכם לדורותיכם^ל [כריתות ט' א']:

(טז) ומשפט אחר יהיה לכם – תניא, א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן, גר צריך שלשה דיינים, מאי טעמא משפט כתיב ביה^{לא} [יבמות מ"ז ב']:

ש"ך יורה דעה סימן רסח

ח צריך שיהיו בשלשה הכשרים – דכתיב גבי גר משפט אחד יהיה לכם ואין משפט בפחות מג' כשרים: ט אבל בדיעבד אם לא מל או טבל כו' – אבל בקבלת המצות אם לא קיבל בפני ג' אפי' בדיעבד מעכב כמ"ש התוס' והרא"ש דקבלת מצות הוי כתחילת דין שנתבאר בח"מ סי' ה' אבל טבילה ומילה הוי כגמר דין שנתבאר שם דגומריין בלילה וצ"ע קצת דהא כתב הרב שם סעיף ב' ד"א אם עברו ודנו בלילה דיניהם דין אם כן לפ"ז ודאי דאפילו בקבלת מצות סגי בדיעבד בלילה ולא ה"ל להרב למיסתם סתומי ואפשר דדוקא לענין דיני ממונות חשש הרב לסברת הה"א משום דהפקר ב"ד הפקר וכ"כ הב"ח בח"מ סי' ה' דאף על גב דלגבי חליצה יש לפסוק לחומרא דאפילו דיעבד החליצה פסולה בלילה מ"מ כדאי הן ה"א לסמוך עליהם עכ"ל וה"ה הכא דכחליצה דמי:

י אלא בפני שנים – לאו דוקא שנים אלא בפני אחד וכן מוכח בהתוס' פרק החולץ בד"ה יש לך עדים (דף מ"ד) מיהו י"ל דנקט שנים כיון דאם מכירין היינו אותו שהיה עובד כוכבים אינו נאמן לומר גיירתי עצמי כדלקמן וא"כ צריכין שיהיו ב' לפחות שידעו שנתגייר בראוי ואף באשה נראה בשעה שטבלה נפשה היו צריכין לאנשים וראים אותה שטבלה להיות עדים בדבר, פרישה:

הקה"ל – זקא-גדול, ענין בעל שלוש נקודות ואפשר ששתיים מהן באופן אחד ואחת באופן אחר,

- כאן שלושה דברים לגיור: מלה, טבילה, הרצאת דם,
- שלושה דיינים לגיור בין לקהל ישראל בין לקהל גרים,
- (שתי נקודות באופן אחד ונקודה אחת באופן אחר). (שתיים באופן אחד) כפ' משך חכמה פרשת אמר (וי' אמר כזב) ד-משפט אחר יהיה לגר ולאזרח, בין דיני ממונות בין דיני נפשות (טט – אפשר ששני מיני דינים (א) ממונות (ב) נפשות מרומז בטעם זקא-קטן של מלת (וי' אמר כזב, ל"ג). (נקודה אחת באופן אחר) אבל השופטים אינו כאחד, דגר דן את חבריו ולא את ישראל,
- ע"פ ספרי ית שלוש נקודות שתיים באופן אחד אלו גברים ונשים מישראל, נקודה באופן אחר אלו גרים ע"פ התורה והמצוה אמנם גר לשון זכר אך מהכתוב חקת אחת לכם ולגר מלמד שכשם שאין הבדל בישראל בין אנשים לנשים כך הדין גבי גרים. (מודיע שאף שגירות לא מלות דינו שוה לגרים, כמו נשות ישראל דומות לאנשי ישראל)
- שלוש מידות בגרים, כפי' אליהו רבה (איש שלום) פרשה כז הקהל חוקה אחת לכם ולגר וגו' תורה אחת [ומשפט אחד] יהיה וגו' (שם /במדבר ט"ו/ ט"ו וט"ז), מיכן אמרו, שלש מדות בגרים, יש גר כאברהם אבינו, יש גר כחמור, יש גר כגוי לכל דבר.
- למעלה אחדות אחת, בעולם הגלוי נשמת ישראל ונשמת גרים בנפרד
- לפני ה' שוה הגר לישראל בעולם הגלוי אין הגר שוה לישראל כי אין ממנים שום דין וממונה אלא מישראל, אבל תורה אחת ומשפט אחד לישראל ולגר פרט לירושת גר ללא ילדים.

הקה"ל – זקא-גדול, רא"ע אומר שה"א כאן כסימן קריאה. אפשר שגם זקא-גדול מדגיש זאת

לדרתיכם – מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל היינו קבלת גרים בזמן הבית ושלא בפניו, האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים, אמר רב אחא בר יעקב, אמר קרא וכי יגור אתכם אשר בתוכם לדורותיכם^ל [כריתות ט' א']:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממוטט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהא לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, ב"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סדר שבתחלה, חסוף והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקה-קטן – 2; זקה-גדול – 3; רביע – 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר שלח יג,א

במדבר שלח-טו,יז – כא: פ [יז] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[יח] דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:

[יט] וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַה':

[כ] רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵכֶם חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה כְּתוּמָת גֵּרָן כֵּן כֵּן תְרִימוּ אֹתָהּ:

[כא] מֵרֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַה' תְרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם: ס

ירושלמי פסחים פ"ב מ"ד אילו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחיטים ובשעורים ובכוסמין ובשיבולת שועל ובשיפון וגו'

ירושלמי פסחים פ"ב ה"ד כתיב (במ' שלח טו,יט) וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַה': הייתי אומר יהו כל הדברים

חייבין בחלה תלמוד לומר מִלֶּחֶם ולא כל לחם אם מִלֶּחֶם לא כל לחם אין לי אלא לחטים ולשעורים בלבד שאר מינין (של דגן הדומים

בפרטיהם לחטה ושעורה) מניין? תלמוד לומר [כ] רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵכֶם ריבה וריבה את הכל

קרבן העדה הייתי אומר יהו כל הדברים חייבין בחלה. אפילו אורז ודוחן ושאר מינים:

- תלמוד לומר מִלֶּחֶם ולא כל לחם אם מלחם לא כל לחם

אין לי אלא חטים ושעורים. שהן נקראים לֶחֶם הָאָרֶץ דכתיב (דב' עקב ח,ח) אָרֶץ חֲטָה וְשִׁעֲרָה. ומניין לרבות כוסמין ושבולת

שועל ושיפון:

- שאר מינין מניין תלמוד לומר (במ' שלח טו,כ) רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵכֶם ריבה

וריבה את הכל (היינו אלו). דדמי לפרטא בכל צד שהן מחמיצין לאפוקי שאר מינים לא דמיין לפרטא שהן מסריחין, אי נמי הני

תלתא הן מינים של הפרט ממש (מיני חטה ושעורה בצורה אחרת).

פני משה ... אם [כ] עֲרֹסְתֵכֶם רבוי הוא נימא מרבה אני את הכל, מכל שתעשו עריסותיכם ואפילו חוץ מחמשת המינין: (ולכן בהמשך

של הירושלמי נאמר שרבנן ערכו בדיקות מי מחמיץ ומי מסריח)

ירושלמי פסחים פ"ב ה"ד ... רבי יוסה בשם רבי שמעון תני רבי ישמעאל בן רבי יונה רבי זעורא רבי שמעון בן לקיש בשם רבי

ישמעאל אמר רבי מנא אזלית לקיסרין ושמעית רבי אחווא בר זעורא אמר ואנא הוה אמר לה בשם ר' ישמעאל נאמר לחם בפסח

ונאמר לחם בחלה מה לחם שנאמר בפסח דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ אף לחם שנאמר בחלה דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ

ובדקו ומצאו שאין לך בא לידי מצה וחמץ אלא חמשת המינין בלבד ושאר כל המינין אינן באין לידי מצה וחמץ אלא לידי סירחון

על צמח קרמית (=קצח=קימל) מחלוקת בתוצאת הבדיקה

רבי יוחנן בן גורי אמר קרמית חייבת בחלה שהיא באה לידי מצה וחמץ ורבנן אמרי אינה באה לידי מצה וחמץ ויבדקה (ג"א

ויבדקה). על עיקר בדיקתה הן חולקין רבי יוחנן בן גורי אמר בדקה ומצאו אותה שהיא באה לידי מצה וחמץ ורבנן אמרין בדקה

ולא מצאו אותה שהיא באה לידי מצה וחמץ

קרבן העדה ושמעית רב אחווא בר זעורא אמר. משמיה דנפשיה הך גזרה שוה (לא קבל במסורת) דלחם לחם דבסמוך: (טט) - (במ' שלח

טו,יט) ... מִלֶּחֶם הָאָרֶץ ... (דב' ראה טו,א) לֹא-תֹאכַל עִלְיוֹ חֲמֵץ שְׁבַעַת יָמִים הָאֲכַל-עִלְיוֹ מִצֹּת לֶחֶם עֲנִי

ואנא וכו'. ואני (רבי מנא) הייתי אומר דבר זה בשם ר"י (שמעאל): נאמר לחם בפסח. לֶחֶם עֲנִי:

ונאמר לחם בחלה. (במ' שלח טו,יט) וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ:

דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ. שנאמר (דב' ראה טו,א) לֹא-תֹאכַל עִלְיוֹ חֲמֵץ שְׁבַעַת יָמִים הָאֲכַל-עִלְיוֹ מִצֹּת לֶחֶם עֲנִי:

ה"ג ובדקו ומצאו. פי' בדקו החכמים ומצאו שאין בא לידי חימוץ רק אלו ה' מינין. קרמית. קצח שקורין גייל"א והוא כעין דוחן ושיחורו ו"מ שהוא

מין שנמצא בשיפון ובערוך פירש שהוא מין עשב: ופריך ויבדקה. לקרמית אם היא באה לידי מצה וחמץ:

ומשני על עיקר בדיקתה הן חולקין. ריב"ן סובר שבדקו ומצאו שהוא בא לידי חמץ ומצה וחכמים סוברים שבדקו ומצאו שאינו בא לידי חימוץ:

אנציקלופדיה תלמודית כרך ז, דגן [טור רכו]

א. במצות בתורה. דגן בלשון תורה הוא חמשה מיני התבואה: חטים, שעורים, כוסמין, שבולת שועל ושיפון¹, וכשהם שבלים נקראים

תבואה בכל מקום, ואחר שדשים וזורים אותם נקראים דגן². ולפיכך בתרומות ומעשרות שנאמר בהם: ודגן³, דגנך⁴, אין חייבים מן

התורה להפריש [טור רכו] אלא מחמשת המינים⁵, ואפילו הסוברים שאף שאר המינים חייבים בתרומות ומעשרות מן התורה⁶, אין זה

מפני שאף שאר המינים נכללים בכלל דגנך, אלא מפני שהם סוברים שדגנך האמור שם הוא לאו דוקא, והוא הדין כל הדומה לו⁷. ויש

מהראשונים סוברים שמחלוקת תנאים בדבר: לדעת חכמים דגן הוא רק חמשת המינים, ולדעת ר' מאיר דגן משמעו כל דבר הנדגן,

היינו כל מין שעושים ממנו כרי, ואף כל מיני קטניות בכלל, שכן עושים מהם כרי, ואף הם חייבים מן התורה בתרומות ומעשרות,

מלבד פירות האילן שאינם בכלל דגן⁸.

(במ' שלח טו,כ) רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵכֶם חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה התרומה בפסוקים אלו היא הפרשת חלה, מעיסה העשויה ללחם ושיעור נפח

הקמח בעיסה כפי' רש"י עה"ת (כ) "עומר לגלגלת" (שם, טז). תרימו - מראשיתה. כלומר: קודם שתאכלו ממנה (טט התרומה מהעיסה או אחרי

האפיה), ראשית חלקה חלה אחת תרימו תרומה - לשם ה'. חלה - 'טורטיל' בלעז. כתרומת גרן - שלא נאמר בה שיעור, ולא כתרומת מעשר

שנאמר בה שיעור. אבל חכמים נתנו שיעור: לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה, ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (ראה משנה חלה ב,ו). (כא)

מראשית ערסתיכם - למה נאמר? לפי שנאמר "ראשית עריסותיכם" (לעיל, כ), שומע אני ראשונה שבעיסות? תלמוד לומר: מראשית - מקצתה ולא

כולה (ראה ספ"ב קי). תתנו לה' תרומה - לפי שלא שמענו שיעור לחלה, נאמר תתנו - שיהא בה כדי נתינה (ראה שם).

(במ' שלח טו,יט) וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַה':

מלת וְהָיָה - משמעה ענין בהוויתו, במהותו, טעם זקה-גדול בתפקיד שלוש, מרמז על שלוש הוויות (דברים מהותיים) המחייבים הפרשת

חלה. אפשר כי מדובר בהגדרת לחם, הגדרת מיני צמחים מהם נעשה קמח, הגדרת עריסה (עיסה)

הגדרת לחם: עיסה מקמח שמחמיץ (ולפסח שומרים שלא יחמיץ) והנאפית בתנור

הנאמר (במ' שלח טו,יט) ... מִלֶּחֶם הָאָרֶץ. נלמד מלחם עוני למצה (דב' ראה טו,א) לֶחֶם עֲנִי, הלחם נעשה מקמח מחמישה מינין הבאים לידי

חימוץ, הכתובים ב-: (שעירו כח,כת) הָלוּ אֶם-שֵׁנָה פְּנִיָה וְהַפִּיץ קֶצֶחַ וּכְפָן זֶרֶק וְשָׁם חֲטָה שׁוֹרְהָ וְשִׁעֲרָה נִסְמָן וְכִסְמָת וְגִבְהָ:

קרבן העדה נאמר לחם בפסח. לֶחֶם עֲנִי: ונאמר לחם בחלה. (במ' שלח טו,יט) וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ:

דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ. שנאמר (דב' ראה טו,א) לֹא-תֹאכַל עִלְיוֹ חֲמֵץ שְׁבַעַת יָמִים הָאֲכַל-עִלְיוֹ מִצֹּת לֶחֶם עֲנִי:

ה"ג ובדקו ומצאו. פי' בדקו החכמים ומצאו שאין בא לידי חימוץ רק אלו ה' מינין:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצית השערות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מאריך = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, ב"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה:
(קראא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ט – יוצא מהענין; קראא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(ו') בחקתי כוננו) בשבתי לכם מטה-לחם ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אָחַד (טט) – לחם הנאפה בתנור וטעם תלשא מרמז לשיעור
נפח הקמח בעיסה זאת)

הגדרת מיני צמחים מהם נעשה קמח:

ע"פ האנצ' התלמודית לדעה אחת תרומות ומעשרות מובאים ממינים שנשתבחה בהן ארץ-ישראל ולדעה אחרת כל הגדל בארץ-ישראל
חייב בתרומות ומעשרות.

(א) הגדרת מקום הצמחים שעל פיהם נלמד

אַרְץ – מהפך, מוציא הפסוק מפשרו על פירות שנשתבחה בהן הארץ וללמד שכל הפירות מלמדים שיעורי תורה
ע"י כעין היקש, מאריך ב- **(דב' עקב חח) אַרְץ חֲטָה וְשַׁעֲרָה** מקיש להארץ ב- **(במ' שלח טו, ט)** ... **מִלְחָם הָאָרֶץ** ומלמד על מלת **לָחֶם**
בקרא זה מהנלווה לארץ בפסוק **(דב' עקב חח)**, שהוא מחטה ושעורה
(ב) הצמחים

חֲטָה וְשַׁעֲרָה – פשטא זקא-קטן – **אנציקלופדיה תלמודית** ערך **דגן הכוסמין מין חטים, ושכולת שועל ושיפון מין שעורים**

(פסחים לה א ושי"ג) **ויש מפרשים הכוסמין הוא אף מין חטים, אבל הוא גם מין שעורים** (תוס' פסחים שם, ועי' ירושלמי חלה פ"א ה"א ופ"ד
ה"א ופ"מ ומרה"פ שם)

חֲטָה – פשטא, מרבה לחטה זן אחד שהוא מין חטה – כוסמין, **וְשַׁעֲרָה** – זקא-קטן בתפקיד שתיים, מרבה לשעורה שני זנים שהם מין
שעורה – שכולת שועל, שיפון, אבל יש הסוברים כי כוסמין גם מין חטים וגם מין שעורים.

אבל היינו אומרים שגם משאר הפירות שבפסוק **(דב' עקב חח) אַרְץ חֲטָה וְשַׁעֲרָה וְגַפְנָן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ-גִּיט שֶׁמֶן וְדָבָשׁ**:

יחייב הפרשת חלה, בא לימוד של דגן, דגנך – מוציא פירות ונשארים חטה ושעורה ובעלי תכונות דומות להם

דגן – מוציא פירות ונשארים חטה ושעורה ובעלי תכונות דומות להם, ואפילו הסוברים שאף המינים חייבים בתרומות

ומעשרות מן התורה⁶, אין זה מפני שאף שאר המינים נכללים בכלל דגנך, אלא מפני שהם סוברים שדגנך האמור שם הוא לאו

דוקא, והוא הדין כל הדומה לו⁷. ויש מהראשונים סוברים **שמחלוקת תנאים בדבר**: לדעת חכמים דגן הוא רק חמשת המינים,
ולדעת ר' מאיר דגן משמעו כל דבר הנדגן, היינו כל מין שעושים ממנו כרי, ואף כל מיני קטניות בכלל, שכן עושים מהם כרי, ואף

הם חייבים מן התורה בתרומות ומעשרות, מלבד פירות האילן שאינם בכלל דגן⁸.

(ג) תכונת החמצה: רבנן בדקו הפירות שגמר מלאכתם בכרי ומצאו שרק קמח מחמשה מיני דגן מחמיץ במים. לכן עיסה שלהם בשיעור
מסוים חייבת בחלה.

ראשית עֲרֵסְתְּכֶם – מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה ריבה וריבה את הכל. **קרבן העדה** ריבה וריבה את הכל (היינו כוסמין,
שבלת שועל, שיפון). **דדמי לפרטא בכל צד שהן מחמיצין לאפוקי שאר מינים** (כגון דוחן ואורז) לא דמיין לפרטא שהן מסריחין, אי
נמי הני תלתא הן מינים של הפרט ממש (מיני חטה ושעורה בצורה אחרת).

ראשית עֲרֵסְתְּכֶם – פשטא מונח זקא-קטן, טעם מונח בתבנית זאת עשוי לרמז ל- **תוס' פסחים להא**, הכוסמין הוא אף מין חטים, אבל
הוא גם מין שעורים, ב- **ירושלמי חלה פ"א ה"א** ר' יהודה בן פזי אומר כי עומר אפשר להביא מכוסמין, שבלת שועל ושיפון, מכך משמע
כי כוסמין מין שעורה, ובהמשך יש דעה כי השיפון מין כוסמין. אז אם כוסמין מין חטה אז גם השיפון מין חטה. אבל אם הכוסמין מין
שעורה אז גם השיפון מין שעורה. הנפקא מינה הוא (א) לכלאיים (ב) לצירוף עיסות מקמחים מצמחים שונים

הגדרת עריסה (עיסה):

הכשרות, יצחק יעקב פוקס, התשס"ב. פ"ד הפרשת חלה. סע' טע' ז' בצק העשוי מקמח מחמשת מיני דגן (כא)

(כא) שו"ע יו"ד שכד, ב, והם: חטים, שעורים, כוסמין, שיפון, שכולת שועל. ולמבואר בשו"ע שם, חטים אינם מצטרפים לשעורים, שיפון
ושכולת שועל. ושיכולת שועל אינה מצטרפת לחטים ולשיפון. אכן, לרמב"ם, כוסמין שיפון ושכולת שועל – מצטרפים זה לזה. וגו'
לכן טעמי המקרא ירמזו לתערובות עיסה ממינים שונים המצטרפים לשיעור הפרשת חלה.

(במ' שלח טו, ב) ראשית עֲרֵסְתְּכֶם – צירופי קמח ממינים שונים לשעור עיסה החייבת בהפרשת חלה.

ראשית – פשטא בתפקיד אחד, רמז לחטה ועוד מין הוא כוסמין, **עֲרֵסְתְּכֶם** – זקא-קטן, בתפקיד שתיים, רמז לצירוף שעורה עם שני
מינים שכולת שועל ושיפון.

עֲרֵסְתְּכֶם – מונח, מונח בתבנית פשטא מונח זקא-קטן, עשוי לרמז למצב ביניים, כאן דעות שונות לגבי שיכולת שועל שאינה מצטרפת
לחטים ולשיפון, לחטים מובן כי שכולת שועל לכל הדעות היא מין שעורה, אבל אי צירוף לשיפון הוא בעיה, האם שיפון הוא מין חטה.
אכן, לרמב"ם, כוסמין שיפון ושכולת שועל – מצטרפים זה לזה. לפי זה הכוסמין מין שעורה!!!

(במ' שלח טו, בא) מראשית עֲרֵסְתִיכֶם, מלמד שלא מכל עריסה (עיסה) מפרשים חלה. **עֲרֵסְתְּכֶם** – מונח, מונח בתבנית פשטא מונח

זקא-קטן, עשוי לרמז למצב ביניים, כאן דעות שונות (א) עיסה שנילושה במי פירות, למד"א לא מחמיץ – לא יפריש. מלאכת שלמה מביא
דעת המהרש"א שהיות ומינין אלו מחמיצין במים, חייב בחלה, ומטה יהודה (עייאש) או"ח תסב,ה, כתב שלדעת השו"ע, בני ספרד יברכו.

(ב) יש המחייב חלה עיסה מקמח א"י שיצא לחו"ל, ויש הפותר. (ג) עיסה שנילושה במחשבת בישול והיא עבה. בושלה – פטורה, נאפית חייבת בחלה
בברכה. (ד) בלילה רכה במחשבת בישול בושלה – פטורה, נאפית – חייבת בהפרשת חלה (בצירוף בכלי או מפה, וההפרשה בברכה).

משנה מסכת חלה פ"ב מ"א פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים בחלה יצאו מכאן לשם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר:
[מ"ב] ... עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה ונאכלת בידיים מסואבות:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פ"ב ה"ד תמן תנינן תפוח פריסקו ונתנו לתוך עיסה וחמיצה הרי זו אסורה

קרבן העדה תמן תנינן. בתרומות פ"י: **תפוח**. של תרומה: **שרסקו ונתנו**. כשהוא מרוסק לתוך העיסה של חולין וחמיצה הואיל ומחמת
התרומה נתחמצה אסורה לזרים: **ה"ג ה"ז אסורה תני רבי יוסי מתיר**. **דמי פירות אין מחמיצין**:

מה פליגי, כי פליגי: **במחמץ במימיו**. של התפוח וסברי רבנן דכמים הן ומחמיצין:

הכשרות, יצחק יעקב פוקס, התשס"ב. פ"ד הפרשת חלה. סע' ח' בצק שנילוש על דעת לבשלו כולו או לטגנו (במעט שמן), מן הדין –
פטור מחלה. (שו"ע יו"ד שכט, ד) אכן, כשבליחתו עבה (ע"י גלגול ולא ע"י עירוב בכך כמו בבצקים נווליים) – ירא שמים מפריש
ממנה בלא ברכה, נאפה אפילו חלק מן הבצק – חייב כולו בהפרשה עם ברכה

סע' ט' בלילה רכה או נוולית המיועדת לבישול או לטיגון – פטורה מהפרשת חלה. אמנם כאשר נאפת בתנור י"א שחייבת בהפרשה
לאחר אפיה (בצירוף בכלי או מפה, וההפרשה בברכה)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
תמצית השערות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדף, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא – יתור לרבות, ככל מקום; דוגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרישה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודו שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 במדבר שלח יג,א

במדבר שלח יג,כ:

וַיָּמַח הָאָרֶץ הַשְּׂמֹנֶה הָיָה אִם-רָזָה הִקְשָׁה עַל אִם-אֵין וְהַתְּחַזְּקֶם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהִקְלִימִים יָמִי בִּיכּוּרֵי עֲנָבִים:

אם הפירות הפקר – אין בעיה לקחתם. אבל אם הפירות של גויים, וגזל הגוי אסור, כיצד צוה משה לקחת לקחו פירות (יג,כג) וַיִּכְרְתוּ מִשֶׁם זְמוּרָה וְאַשְׁכּוּל וְגו'. הדבר מוסבר ב-ספר הפרשיות, הרב כ"טוב, סעיף וראיתם את הארץ, ... וְהַתְּחַזְּקֶם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ – צריכים היו חיזוק, לפי שהימים ימי ביכורי ענבים והשומרים מצויים בכרמים. שלא יפחדו בלקחם מפרי הארץ פן יכירו בהם שהם מרגלים. וְהַתְּחַזְּקֶם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ – ... ומשה כשצוה, סבר שכבר נוחלים ומוחזקים בה ובפירותיה בכיבושם, לכך אמר וְהַתְּחַזְּקֶם – לשון חזקה - וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ בהיתר.

המלה ומתבנית הטעמים של מלת וְהַתְּחַזְּקֶם – קדמא זקף-קטן במלה אחת. כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, זה שהם עומדים לכבוש הארץ הרי היא כבר ככבושה ובחזקתם מעכשו ולכן נוטלים משלהם בהיתר.

וְהִקְלִימִים – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, חיבור אל ענין עץ הדעת למאן דאמר שהיה גפן, והשפעתו השלילית עכשו (ע"פ זוהר)

במדבר שלח יג,כא:

וַיַּעֲלֹ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר-צֶן עַד-רְחֹב לְבָא חֲמַת:

טפחא מונח אתנח מרכא טפחא מרכא סלוק – תבנית טעמי בר' א,א בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: בת שבעה טעמים מורכבת על עשר מלים

בחצאי פסוק בר' א,א 3 מלים – כאן 4 מלים, 4 מלים – כאן 6 מלים.

ספר הפרשיות – הרב כ"טוב, שלח – סעיף מאמרי זההר אמר ר' שמעון: מפרשה זו אלמד סוד החכמה וישמעו ממנה סודות עליונים ויקרים: ... אֶת-הַהָר – גי' תור"ה ... וְשֵׁם אַחִימֶן שֵׁשִׁי וְתַלְמִי – אלו מחלוקות כגון טמא וטהור, אסור ומותר, עונשין ומתן שכר, אלו דרכי תורה ודקדוקיה שהם ילידי הענק – שבאין מסטרא דגבורה, וְחִבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה – אלו הם שבעים פנים של תורה, שבעה פנים יש לה ולכל צד עשרה, וְחִבְרוֹן – זו תורה שהשתדל בה נקרא חבר, לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם – זו תורה שבעל-פה ... היוצאת מתורה שבכתב ...

במדבר שלח יג,ז:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְחַזֵּר אֶת-הָאָרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עַל זֶה בָּנְנָב וְעַלִּיתֶם אֶת-הַהָר:

במדבר שלח יג,כב:

וַיַּעֲלֵוּ בְּנֵיב וַיִּבְּאוּ עַד-חִבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימֶן שֵׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנֶק וְחִבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:

סיום הפסוק משתלב בדרשות ר' שמעון בזהר מפרשה זו אלמד סוד החכמה וגו' ומלמד על מתן תורה: לְבָא חֲמַת – ל'שנה ב' אלפים 448 (= גי' חֲמַת) לבריאת העולם יצאו ממצרים וקבלו את התורה וְחִבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה – אלו הם שבעים פנים של תורה, שבעה פנים יש לה ולכל צד עשרה, שבעה פנים מספר המלים השהו למספר הטעמים ב-בראשית א,א הוא שבע והם בסיס לשבעה פנים, ולכל צד עשרה כגון עשר המלים בפסוק במדבר שלח יג,כא וַיַּעֲלֵוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר-צֶן עַד-רְחֹב לְבָא חֲמַת: המקובצים ע"י מקפים לשבעה טעמים כמו טעמי בר' א,א. וזה ענין וַיַּעֲלֵוּ וַיִּתְּרוּ שבעים פנים של תורה

במדבר שלח-לך יג,כז:

וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָזְנוֹ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ

וְנָם זָבַת חֲלָב וְדִבְשָׁה הִיא וְזֶה-פְּרִיָּהּ:

הסבר על דרך הפשט

זָבַת - קדמא, ענין של התחלה כפ'רש"י (כז) זָבַת חֲלָב וְדִבְשָׁה הִיא - כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין מתקיים בסופו (ראה סוטה לה,א).

חֲלָב וְדִבְשָׁה הִיא – מרכא תביר טפחא, תבנית טעמים המלמדת על קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, ואינם מצטרפים, כאן קצת אמת והרבה שקר על ארץ-ישראל.

הסבר על דרך האגדה

זָבַת – קדמא, בתפקיד מקדים שהארץ זבת חלב ודבש מעצמה בלי עבודת האדם, חֲלָב וְדִבְשָׁה הִיא וְזֶה-פְּרִיָּהּ:

הסבר על דרך ההלכה

מלת בְּאָזְנוֹ מלמד על מעבר מרשות לרשות, כמו מן המדבר לארץ ישראל.

הכתוב זָבַת חֲלָב וְדִבְשָׁה הִיא משמש כבסיס לשבעה משקין יין, דבש, שמן, חלב, טל, דם, מים (י"ד שח"ט ד"ם), כאשר הדבש כאן הוא דבש דבורים (ראה רלב"ג) ולא רק דבש פירות.

טעם תרסא במלת וְנָם בתפקיד דרשת שיעור בכתוב אחריו

טעם קדמא במלת זָבַת כעין כלל הצריך לפרט הנדרש בתבנית הטעמים חֲלָב וְדִבְשָׁה הִיא – מרכא תביר טפחא, תבנית טעמים המלמדת על קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן הוצאת משקין מרשות לרשות בשבת, ששונים בהלכותיהם לגבי הנושא.

בְּאָזְנוֹ - זקף-גדול בתפקיד של שלוש קבוצות של שיעורי משקין להוצאה מרשות לרשות בשבת, דרשת השיעורין מרומזת בטעם תלשא של מלת וְנָם

ככתוב ב-משנה מסכת שבת פ"ח,מ"א (קבוצה א) המוציא יין כדי מזיגת הכוס חלב כדי גמיעה דבש כדי ליתן על הכתית שמן כדי לסוך אבר קטן מים כדי לשוף בהם את הקילור (קבוצה ב) ושאר כל המשקין ברביעית (קבוצה ג) וכל השופכין ברביעית רבי שמעון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השורות: א.ת.ח. סלוק = סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרמז = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרמז טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרמז תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סיום שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אומר כולן ברביעית ולא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן (למי שמקפיד עליהם, צריך אותם):

רלב"ג (כז-כח) והנה אמרו למשה בפני כל העם, שהארץ היא זבת חלב ודבש מרב דשנה ורעננותה, לטוב המרעה אשר שם לצאן, ולדבורים; או יהיה הדבש – דבש תמרים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספ"ד רצז);

במדבר שלח-לך יג, לא:

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חַזֵּק הוּא מִמֶּנּוּ:

וְהָאֲנָשִׁים – קדמא ואולא במלה אחת, עשרה המרגלים בדעה ובאמירה שוה

וְהָאֲנָשִׁים – קדמא ואולא במלה אחת, בעושה תלוי המעשה, הם הגורם המרכזי להכשלת העם בבכיה לחינם ועונשה בכיה לדורות

במדבר שלח טו, ג – ה:

[ג] וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לְה' עֲלֵה אוֹ-זָבַח לְפֶלֶא-נְדָר אוֹ בְנֵדְבָה אוֹ בְמַעֲדֵיכֶם

לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחַח לְה' מִן-הַבֶּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:

[ד] וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קִרְבָּנוּ לְה'

מִנְחָה סֶלֶת עֶשְׂרוֹן בְּלוּל בְּרִבְעִית הֵהָיוּ שָׁמוֹ:

[ה] וַיִּזְנוּ לְנֹסֵף רִבְעִית הֵהָיוּ תַעֲשָׂה עַל-הָעֲלָה אוֹ לְזָבַח

לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד:

ראה ויקרא מצורע יד, **ספרא מצורע פרשה ב פרק ב (י) עדיין הדבר צריך, כשהוא אומר (במ' שלח טו, ה) תַעֲשָׂה עַל-הָעֲלָה זו עולת מצורע, לְזָבַח להביא חטאת מצורע, או לְזָבַח להביא את אשמו.**

בתו"כ הבא יש שלוש הוכחות כי העשורונים הבאים עם בהמות המיטהר הם מנחת נסכים ולא מנחה הבאה בפני עצמה.

המשך ל-**ספרא מצורע פרשה ב פרק ב (ט) ... וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרוֹנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשָׁמֶן** לבהמה, יכול למנחה (הבאה לעצמה, שממנה רק קמיצה לאשים ואין עמה יין).

(טט – א) כשהוא אומר **(וי' מצ' יד, ב) וְהָעֲלָה הַכֹּתֵן אֶת-הָעֲלָה וְאֶת-הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַ** לימד שאינה אלא מנחת (נסכים לכל) בהמה (שכשם שהעולה כליל לאשים, כך מנחת כל בהמה שמביא המיטהר כליל לאשים).

ספרא מצורע פרשה ב פרק ב (י) עדיין הדבר צריך (היינו לימוד זה אינו מספיק, א) אולי כוונת הכתוב **וְאֶת-הַמִּנְחָה** מלמדת על מנחה הבאה לעצמה שאינה כליל לאשים, ולא נאמר כי דומה לעולה **(הח"ת)**: (ב) שאפשר היה לומר שאחד מן העשורונים היה מנחת נסכים אל העולה שטעונה נסכים בכל מקום, ושניים האחרים היה מנחה בפני עצמה לא נסכים לחטאת ואשם שלא מצאנו להם נסכים בשום מקום **(התורה"מ)**. (ג) וגם צריך לימוד אם יבא עמהם יין לנסכים כיון שהדבר חידוש **(התורה"מ)**.

(טט – ב) (ולכן מביא לימוד נוסף הנדרש מפסוקים הבאים), **במדבר שלח טו, ג – ה:**

[ג] וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לְה' עֲלֵה אוֹ-זָבַח לְפֶלֶא-נְדָר אוֹ בְנֵדְבָה אוֹ בְמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחַח לְה' מִן-הַבֶּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן: [ד] וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב

קִרְבָּנוּ לְה' מִנְחָה סֶלֶת עֶשְׂרוֹן בְּלוּל בְּרִבְעִית הֵהָיוּ שָׁמוֹ: [ה] וַיִּזְנוּ לְנֹסֵף רִבְעִית הֵהָיוּ תַעֲשָׂה עַל-הָעֲלָה אוֹ לְזָבַח הָאֶחָד:

כשהוא אומר **(במ' שלח טו, ה) תַעֲשָׂה עַל-הָעֲלָה זו עולת מצורע, לְזָבַח להביא חטאת מצורע, או לְזָבַח להביא את אשמו.**

פ' הח"ח **כשהוא אומר** בפרשת נסכים **(במ' שלח טו, ה) תַעֲשָׂה עַל-הָעֲלָה אוֹ לְזָבַח**, ותיבות אלו יתירים דהא לעיל (טט – **במ' שלח טו, ג) עֲלָה אוֹ-זָבַח**) איירי קרא בהם (טט – כבר כתבם) אלא הני ג' ריבויים על מצורע קאי וכדמסיים (טט – **במ' שלח טו, ה) תַעֲשָׂה עַל-הָעֲלָה זו עולת מצורע, לְזָבַח להביא חטאת מצורע, או לְזָבַח להביא את אשמו.**)

מלמד הכתוב **(במדבר שלח טו, ג – ה) כי כל אחד מקרבנות המצורע (עולה, אשם, חטאת) בא עם מנחת נסכים של עשרון סלת, ונסכים רביעית הין יין.**

ההוכחה השלישית היא ממהר דל וי' מצ' יד, כא ולכן אינה מוצגת כאן

במדבר שלח טו, ח:

וְכִי-תַעֲשֶׂה בֶן-בֶּקָר עֲלָה אוֹ-זָבַח

לְפֶלֶא-נְדָר אוֹ-שְׁלָמִים לְה':

בבלי מנחות צא, ב לומד (ג, טו) וַעֲשִׂיתֶם כָּל עֲלָה אוֹ-זָבַח לְפֶלֶא-נְדָר אוֹ בְנֵדְבָה אוֹ בְמַעֲדֵיכֶם פֶּרֶט לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחַח חזר וכלל

והפסוק **(ה, טו) וְכִי-תַעֲשֶׂה בֶן-בֶּקָר עֲלָה אוֹ-זָבַח לְפֶלֶא-נְדָר אוֹ-שְׁלָמִים לְה'** יצא מן הכלל ופרט וכלל שנדרש ב-**(במ' שלח טו, ג)** ללמד על הכלל שכל סוג קרבן מהמוזכר ב-**(ג, טו)** יבוא **בבהמה אחת** אם המביא לא פירט אחרת ועם כל בהמת קרבן יבא נסכים משלה.

כאילו מסקנה זאת מרומזת בכלל בתראה **(ג, טו) לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחַח לְה'** – גרשיים מהפך פשטא זקא-קטן, יצא מן הכלל לידון בענין כענינו יצא להקל ולא להחמיר, שהמפלא נדר או נדבה וסתם דבריו, התחייב בבהמה אחת בלבד ונסכיה.

ראה **קדמא מהפך פשטא – כלל הצריך לפרט, גרשיים מהפך פשטא, כלל ופרט**

במדבר שלח-לך טו, יד: **וְכִי-יָגִיד אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר-בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשָּׁה רֵיחַ-נִיחַח לְה' כַּאֲשֶׁר תַעֲשׂוּ בֶן יַעֲשָׂה:**

(במ' שלח טו, יד) ... או אֲשֶׁר-בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתֵיכֶם – מהפך פשטא מונח זקא-קטן במלה אחת,

(במ' שלח טו, יד) ... לְדִרְתֵיכֶם – מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ע"פ **ספרי והתורה והמצוה**, להודיע כי תמשך קבלת גרים גם בדורות שאין בהם קרבנות. ראה (טו, טו). השוואת כניסת גרים לישראל לכניסת ישראל עצמם. אפשר כי **או אֲשֶׁר-בְּתוֹכְכֶם** –

מהפך פשטא, נדרש להוציא את ההשוואה ממשוטה המלאה (ברית מילה, טבילה, קרבן). כי לגבי הקרבנות יש שני שינויים: (א) ישראל

נכנסו לברית בעולות פרים או כבשים (חגיגה ו, ב), כנאמר ב-**(שם' מש' כד, ה) וַיִּשְׁלַח אֶת-נַעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֲלֵת נִיזְבָּחוֹ זִבְחִים**

שְׁלָמִים לְה' פְּרִים: ואילו ע"פ **תורה תמימה הערה כח**) ומהו קרבן הגר, עולת בהמה או שתי תורים או שני בני יונה ושניהם עולה.

(ב) ובזה"ל שאין קרבן צריך מילה וטבילה (בלבד), וכשיבנה ביה"מ"ק יבא קרבן **[תורה תמימה הערה כח]**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, ב"כ מצב
אחד נרש; פסק ו – סוּר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קרא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קרא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשא אחר בולכה;

1.5 במדבר שלח יג,א (התשע"ה)

**במדבר שלח-לך יג,א: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: לְאֶמְרֵךְ כְּנוֹטְרִיקוֹן לֹא אִמּוֹר וְהַמּוֹדָג בְּטַעַם סְלוֹק כְּמַגְבִּיל,
במדבר שלח-לך יג,ב: שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים וַיְתַרְוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ כָּל נְשִׂיא בְהֶם:
במדבר שלח-לך יג,ג: וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרֹן עַל-פִּי ה', כְּלָמ אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:
דברים א,כג: וַיִּיָּטֵב בְּעֵינֵי הַדָּבָר וְאָקַח מִכֶּם שְׁנַיִם עָשָׂר אַנְשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְט:**

במדבר שלח-לך יג,א: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: לְאֶמְרֵךְ כְּנוֹטְרִיקוֹן לֹא אִמּוֹר, וטעם סלוק כמגביל לדברים אחדים, כפי שמתברר
ע"פ מעשי ה' מעשי תורה פרק כב (פרשת שלח) ... (א) שלא יאמר משה שהצווי שבכתוב אחריו (במ' שלח יג,ב) שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים הוא
מהש"י. משה רצה להימלך בשכינה, והשי"ת ראה שאינם מאמינים בנצחון ניסי (שאינן להם יכולת לקחתה אבל אני הוא הנותן) ואם ישיב
שלא ישלחו יחזיקו בקטנות אמונה וישוּבו לנסות ה', לכן מיהר הקדוש ברוך הוא בדיבור זה לְאֶמְרֵךְ שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים למשה שישלח
מבלתי שיאמר להם שצריך המלכה בשכינה, ... רצה לומר לדעתך מעצמך בלתי המלכה, ומטעם זה אמר משה ויִיטֵב הדבר בעיני, כי
לא הורשה לומר שכבר הקדוש ברוך הוא צויה לשלוח.

(ב) שלא לתת לעם מקום לטעות שהם המשלחים ויתחייבו המרגלים להשיב לשולחם (העם) ומזה ימשך לעם מכשול, אלא ישיבו אל
משה לבדו. ולכן נאמר שלח לך, וכן נאמר וישלח אותם משה, ואומרו (דב' א,כג) וַיִּיָּטֵב בְּעֵינֵי הַדָּבָר, לא אמר ויִיטֵבו דבריכם רק הדבר,
רצה לומר בזה שענין השליחות היה טוב בעיניו לעשותו הוא, לא שהם יעשוהו.

ומה שנאמר (במ' שלח יג,ב) תִּשְׁלַחוּ כָּל נְשִׂיא בְהֶם, אין פירושו שישלח נשיאים, שראשים נקראו לא נשיאים, רק פירושו שכל
הנשיאים עם משה יהיו הם המשלחים, לא כל העם כאשר ביקשו הם, ואומרו כָּל נְשִׂיא בְהֶם שב אל אומרו לְמִטֵּה אֲבֹתָיו, פירושו
למטה שיש בו נשיא, כי שבט לוי לא היה להם נשיא. ואומרו עַל-פִּי ה', כפשוטו שבציווי הקדוש ברוך הוא שלחם משה, וזהו
שנאמר (במ' שלח יג,ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרֹן עַל-פִּי ה', שצויה שלא יהיו הם המשלחים רק הוא, וכל זה עשה הקדוש ברוך
הוא להציל ישראל מן המכשילה.

שְׁלַח-לְךָ – מקף כרב-מצב מי המשלח ולכן למי חייבים המרגלים תשובה: (א) העם הוא המשלח (ב) משה הוא המשלח. משה המשלח
מחייב תשובה אליו להציל המרגלים והעם מלהיכשל בחוסר אמונה בנצחון ניסי, ובהוצאת דיבת הארץ רעה.
אחרי שביררנו מי המשלח יתברר כי **שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים** – מונח רביע מדגיש אלו תכונות חיפש משה באנשים ששלח למשימה כדי שיהיו
מחויבים אליו כמשלח (ובהעלם מחויבים לה' שצוה את משה לבחור אנשים מתאימים שלא תצא מכשלה מהשליחות).

בבלי סוטה לד,ב ... שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים – אמר ריש לקיש: **שְׁלַח-לְךָ** – מדעתך, וכי אדם זה בורר חלק רע לעצמו? והיינו דכתיב: (דב'
א,כג) וַיִּיָּטֵב בְּעֵינֵי הַדָּבָר, אמר ריש לקיש: **בְּעֵינֵי** – ולא בעיניו של מקום.

ילקוט שמעוני תורה פרשת דברים רמז תתד ... לכך נאמר (דב' א,כג) וַיִּיָּטֵב בְּעֵינֵי הַדָּבָר, וְאָקַח מִכֶּם שְׁנַיִם עָשָׂר אַנְשִׁים מִן (טט – א)
הברורים (אפשר שמשמעה כמו בתיב"ע ברירין = נבחרים) שבכם (טט – ב) מן המסולתינן (טט – ט) נקיי הדעת) שבכם,
רמב"ן במדבר יג והשם צוהו שישלח **אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטֵּה אֲבֹתָיו** וגו' כענין שנאמר בשמואל (ש"א ח ז) שמע בקול העם לכל אשר
יאמרו אליך כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם. והנה האנשים האלה לא נקבו בשמות על פי השם כאשר היה בפקודים (לעיל א – ה טו)
ובחלוק הארץ (להלן לד יט – כח), כי מצות ה' לא תבא בה תקלה לעושיה ושומר מצוה לא ידע דבר רע, רק הוא יתברך צוה למשה **אִישׁ**
אֶחָד לְמִטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ וגו' ושהיו (טט – ג) נשיאים (טט – ט) בעלי תכונות המכשירות אותם להיות בעתיד מועדים לנשיאות השבט),
ומשה מדעתו בירר את אלה ושלחם, והם גמלו לנפשם רעה:

אלשיך דברים א ... ואקח אנשים כו' שהוא (טט – ד) חשובים ראשי שבטים איש אחד לשבט,
בעל הטורים - שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים ס"ת חכם. (טט – ה, ו, ז, ח) חכמים וצדיקים, שרי חמישים. זכר חיים – עה"ת הרב חיים יהודה מאיר מויו"נין השמטה
לפר' שלח ע' רנו (אוצר החכמה) תרגום יונתן תרגם אנשים – גוברין חריפין, (חכמים חריפין שבגלל חריפותן מכריעים נגד המקובל אחרי רבים
להטות)

אִישׁ אֶחָד - חשיבות, כ-**רשב"ם** (טט – ח) גיבורים, שאינם יראים, ראויים ללכת בארץ נכריה, מתחזקים לשאת מפרי הארץ, וב-**בעה"ט**
יג,כ כאנשים גבורים לקחת ולא תגורו מפני איש
רשב"ם **כָּל נְשִׂיא בְהֶם** עיקר פשוטו כך: כל אלה שנים עשר אנשים תקח מאותם שבישראל (טט – ט) שנשא אותם לבם ללכת, שתכוין
את העם מי האיש שירצה ללכת לרגל את הארץ, ומאותם שיאמרו ללכת תקח ותבחר מהם שנים עשר וכו' **כָּל נְשִׂיא בְהֶם** הטעם
שתחת **כָּל** מוכיח פירושו, כל אלה הי"ב הנה יהיה נשיא באותם המתנדבים ללכת, כמו (תהלים ח,ז) **הַמְשִׁילָהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְהוָה כָּל שְׂתָה**
תַּחַת-רַגְלָיו:

סכום: שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, אלו התכונות שחיפש משה באנשים ששלח למשימה: (טט – א) הברורים
(אפשר שמשמעה כמו בתיב"ע ברירין = נבחרים) שבכם (טט – ב) מן המסולתינן (טט – ג) נקיי הדעת) שבכם, (טט – ג) נשיאים (טט – ט) בעלי תכונות
המכשירות אותם להיות בעתיד מועדים לנשיאות השבט), (טט – ד) חשובים ראשי שבטים (ראשי בית אב, משפחות), (טט – ה, ו, ז, ח) חכמים
וצדיקים, שרי חמישים, (טט – ח) גיבורים, שאינם יראים, ראויים ללכת בארץ נכריה, מתחזקים לשאת מפרי הארץ, (טט – ט) שנשא
אותם לבם ללכת, שתכוין את העם מי האיש שירצה ללכת לרגל את הארץ,

וַיְתַרְוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן – פשטא מונח זקף-קטן, שני לימודים כפשט הכתוב,
(א) **קהלת רבה (וילנא) פרשה א** [יג] ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה, מהו ולתור בחכמה תור לחכמה לעשות תואר לחכמה (ע"י
קיבוץ חכמים ועיון בספרים), המד"א (במ' שלח יג,ב) **שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים וַיְתַרְוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן**, מכאן מובן גם שהתיירים היו צריכים להיות
חכמים.
רמב"ן ... אז נמלך משה בשכינה, ונתן לו השם רשות ואמר לו (במ' שלח יג,ב) **שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים וַיְתַרְוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן**, וידעוה ויגידו
לכם ועל פיהם תתיעצו בענין הכבוש:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שיה לפישה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק 1 – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כמעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

(ב) מדרש תנחומא (בבב) פרשת שלח סימן א (במ' שלח יג,א) ויַדְבֵּר ה' ... (במ' שלח יג,ב) שְׁלַח-לְךָ אֲנֹשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן. כך דרש רבי תנחומא בר אבא, ילמדנו רבינו מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת שלשה ימים, כך שנו רבותינו אין מפליגין בספינה לים הגדול שלשה ימים קודם לשבת, בזמן שהוא רוצה להלוך במקום רחוק, אבל אם מבקש לפרוש כגון מצור לצידון, מותר לו לפרוש אפי' בערב שבת, שהדבר ידוע שהוא יכול לילך מבעוד יום, והני מילי בשלוחי הרשות, אבל בשלוחי מצוה מותר לו לפרוש באיזה יום שירצה, למה שהוא שליח מצוה, ושליח מצוה דוחה את השבת, וכן אתה מוצא בסוכה, שנינו שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, שאין לך חביב לפני הקדוש ברוך הוא כשליח שהוא משתלח לעשות מצוה, ונותן נפשו להצליחותו, ואין לך אדם שנשתלחו לעשות מצוה ונתנו את נפשם להצליח בשליחותו, כאותן שנים ששלח יהושע בן נון, [שנאמר וישלח וגו'] שנים אנשים מרגלים חרש המרגלים כשלוחי מצוה לא חייבים לשמור שהת וצאיכים להיות מוסרי נפש לביצוע שליחותם. למאן דאמר שמתן תורה היה ביום ז' סיון שהיה שבת, אז בשנה פשוטה של 354 יום, שנה אח"כ ז' סיון היה ביום רביעי בשבוע. נחשב את יום יציאתם לדרך מתשעה באב שבילילו העם בכה בגלל דבת המרגלים על ארץ-כנען. המרגלים הגיעו בחזרה במנחה של ח' מנחה-אב, וארבעים יום קודם היה יום יציאתם לדרך, לכן המרגלים יצאו ביום כ"ח סיון. כ"ח סיון הוא 21 יום אחרי ז' סיון, לכן גם היה ביום ד' היינו בתוך שלושה ימים לשבת. וב-סדר עולם סוף פ"ח נסעו מחצרות ובאו למדבר פארן בכ"ח סיון וב-לקח טוב על (במ' שלח יג,ג) וַיִּשְׁלַח אַתָּם מִצֵּיט מִמִּדְבַּר פָּאָרָן זֶה הָיָה בַתשֶׁעָה וְעֶשְׂרִים בְּסִינּוֹ. (שהו יום חמישי בשבת בתוך שני ימים לשבת). בהיותם שלוחי מצווה יצאו לדרך ארוכה עתה יוסבר הפסוק כך:

(במ' שלח יג,ג) שְׁלַח-לְךָ – מקף כרב-מצב של (א) שליח לדבר רשות (ב) שליח לדבר מצוה. אִישׁ אֶחָד – מונח תלישא-קטנה, כעין שני טעמי תרסא, תרסא אחת – שיעור זמן יציאה לדרך קודם לשבת לדבר רשות למקום רחוק, לא בפחות משלושה ימים לשבת, במקום קרוב בתוך יום. אבל שליח לדבר מצווה יוצא בכל יום שירצה ואז תרסא, בשם תלישא תרמוז לכעין עקירה היינו דחית שבת מפני שליחות המצוה.

תרסא אחת בתפקיד כעין אומדנא, היינו עריכת אומדנא על הארץ ועל יושביה כנאמר להם ע"י משה ב-(במ' שלח יג,ח כ) וַיִּרְאוּם אֶת-הָאָרֶץ מֵהַרְּאִי וְאֶת-הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַתְּנֹק הוּא הַרְּפָה הַמַּעֲט הוּא אֶם-כִּרְבִּי: (יח) וְגַם הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב פָּה טוֹבָה הוּא אֶם-רָעָה וְגַם הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶן הַבְּמַחְנִים אִם בְּמַכְצָרִים: (יט) וְגַם הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אֶם-רָעָה הַגִּישָׁה עַל אֶם-אֵין וְהַתְּנֹקֹתֶם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְמִים יָמֵי כַּכְּנִי עֲנָבִים: (כ) וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן טַעַם זָקָה-קָטָן בְּמַלְת כְּנָעַן עֲשׂוּי לְרַמֵּז לְשֵׁנִי מִטְּרוֹת בְּאוֹמְדָנָא (א) אֹמְדָנָא רֹחֲנִית (במ' שלח יג,ג) הַגִּישָׁה עַל אֶם-אֵין הֵעֲרָכָה הֵיחַ בְּאָרֶץ צִדִיקִים שְׂזוֹתָם מְגִינָה עַל יוֹשְׁבֵיהָ. (ב) אֹמְדָנָא שֶׁל טַכְסִיטִי כְבוֹשׁ כְּפִי רַמְבַּ"ן ... אֹז נִמְלַךְ מִשֶׁה בְּשִׁכְנֵיהָ, וְנָתַן לּוֹ הַשֵּׁם רִשׁוֹת וְאָמַר לוֹ (במ' שלח יג,ב) שְׁלַח-לְךָ אֲנֹשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן, וַיִּדְעוּהָ וַיִּגְדְּלוּ לָכֵם וְעַל פִּיהֶם תְּחִיעְצוּ בְּעֵינֵי הַכְּבוֹשׁ:

אִישׁ אֶחָד – קדמא ואולא, תבנית הטעמים מלמדת שיש כאן כעין כלל מלמד, המלים אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד הם פרט ראשון, והפרט השני הוא לְמַטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ – מהפך פשטא זקא-קטן, כָּל – המילה משמשת כעין כלל סוגר. לפנינו תבנית כעין כלל ופרט וכלל. ואין בכלל הראשון אלא מה שיש בפרט. הכלל הסוגר מרבה על הכלל הפותח מעין הפרט, היינו לפי תכונות הפרטים. לכן העשרה המרגלים האחרים היו אמורים להיות בעלי תכונות הדומות ליהושע וכלב וכן בדבקותם בה'.

ביאור הפרט ע"פ מאור ושמש אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטָּה אֲבֹתָיו רומז ליהושע בן-נון ולכלב בן-יפונה, אחד לכל מטה ולכן לא כתוב למטה אבותיהם, שהם יתורו את הארץ ויאמרו שבחה. (אמנם מאור ושמש סיים פירושו כך: לפי זה פירוש רש"י הוא כך; אני איני מצוה לך לשלוח י"ב איש רק שנים, ואם ילכו יותר חייהם שאני נותן להם מקום לטעות וכו')

הכתוב לְמַטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ מלמד על כוונת העם בשליחת המרגלים לידיעה על גשמיית הארץ, אם טובה אם רעה, ומצד קטנות אמונה סברו שיצטרכו לכבשה בדרך הטבע, ועוד שכל מטה רצה לברר חלקו לפני שיתנו לו בגורל מעם ה'. זכר חיים – עה"ת מלמד שרבים אמרו שלא הגיע העת לירש הארץ, שעדיין אין זכות הדור גורם לירש הארץ.

לְמַטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ – מהפך פשטא זקא-קטן, תבנית הטעמים של הפרט השני מרמזת שעשרה המרגלים פרט ליהושע וכלב, שכפי שמלמד הכלל הסוגר נבחרו מפני דמיון תכונותיהם ליהושע וכלב ודבקות בה' כמותם, היו צריכים להפוך מפשט כוונת העם, ללכת אחרי חריפות יהושע וכלב ולשוב אל משה ששלחם מאוחדים עם דעת יהושע וכלב שהארץ ירושה מאבותינו וכיבושה יהיה ע"ה ה' וה' אמר לעלות ולכבוש אז נעלה וה' יעשה. אבל עשרה המרגלים האחרים היו להם פניות אישיות שלא יוכלו ללמוד תורה כמו במדבר ללא טרדות, ושבראץ ישראל ימנה משה ראשים אחרים לכן לא הפכו מכוונת העם לידיעה על גשמיית הארץ והוציאו דבת הארץ רעה.

נחזור שוב לפי רשב"ם ונבארו בהקשר לתבנית הדרישה של כלל ופרט וכלל. כָּל נְשִׂיא – ע"פ רשב"ם הטעם שתחת כָּל (טפחא) מוכיח פירושו, כל אלה הי"ב הנה יהיה נְשִׂיא באותם המתנדבים ללכת, כמו (תהלים ח,ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְהוָה כָּל שְׂתָה תַחַת-רַגְלָיו:

(א) טעם טפחא של כָּל משמש כפוחט טפח להתאפיין מהכתוב אחריו נְשִׂיא כָּהֶם, (ב) כָּל – טפחא ללא מרכא לפניה, האפיון המשותף פועל על כל התבנית הכתובה לפני-כן לרבות כעין הפרט. ע"פ רשב"ם היו רבים שנשא אותם לבם ללכת, רשב"ם תקח מאותם (הרבים) שבישראל שנשא אותם לבם ללכת, ... ומאותם שיאמרו ללכת תקח ותבחר מהם שנים עשר (בָּהֶם) – סלוק שתגביל את הבחירה אל אלו שטעם מרכא במלת מ נְשִׂיא מרבה במ תכונה שראויים להיות נְשִׂיא. וכפי' בעל הטורים שעתה הם אמנם חכמים וצדיקים, אך עדיין שרי חמשים. ואכן מתוך י"ב מרגלים יהושע בן-נון התמנה לנשיא (כעין מלך) עם ישראל, וכלב בן-יפונה התמנה לנשיא שבט יהודה. מה שמלמד מה היו שאר המרגלים בכה אם היו מתנהגים כמו יהושע וכלב.

ע"פ פי' אלשיך מגמת העם הייתה לשלוח אנשים ריקים מדלת העם, כמשפט המרגלים, ועל כן לא שמו לבם אם יסתכנו. אבל הסכנה הייתה שהם יהיו קטני אמונה, גם חסרי יכולת הערכת הארץ ויושביה, ובעקבות מה שיראו בארץ כנען יעדיפו להישאר במדבר או אפילו לחזור למצרים, כפי שגם קרה לעשרה מן המרגלים שנבחרו בקפידה. לכן צוה ה' למשה להוציא מן הפשט של חשיבת העם כמרומוז

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששור: אהק, סלוק – סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך, רבוי; דוקא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפאט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוקא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כ"כ מצב אחד נדרש; ספוק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

בתבנית הטעמים של **לְמַטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ** – מהפך פשטא זקף-קטן, ולשלוח אחרי ברור **אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד ... כָּל נְשִׂיא בָהֶם** ועדיין היה צריך להכוננת ה' כנאמר ב-(**במ' שלח יג**), **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה** ומה שהיה לו למשה לעשות, שהוא לברר מי ומי ההולכים שיהיו צדיקים עשה הוא (שם) יתברך. והו' **עַל-פִּי ה'** והוא מאמרם ז"ל (ילקוט שלח רמז תשמב), שהיה הקדוש ברוך הוא אומר פלוני צדיק הוא וכו', כי כשרים היו באותה עשה. ואומרו **מִמֶּדְבַר פְּאָרְן** שהוא מיותר (וגם מרומז בטעמי התבנית מרכא טפאא, יתור לרבות). הוא לומר שבשלחם **מִמֶּדְבַר פְּאָרְן** היו כלם אנשים, כלומר צדיקים, אך אחרי כן נתקלקלו:

ובדרך פנימיות התורה מובא חלק מהסברו של **מלבי"ם** – **ארץ חמדה (במ' שלח יג)**, **אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ**. מבואר בדברי האר"י ז"ל כי נשמת השבטים נתלבשו במרגלים כ"א בנשיא שלו, ונשמת לוי נתלבש ביהושע כי לוי לא שלח מרגל בפועל. ועז"א **אִישׁ אֶחָד לְמַטָּה אֲבֹתָיו דוקא** כי האבות הם השבטים נתלבשו בהם. ואומר (**במ' שלח יג**), **רֹאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָקִוּהוּ:** לפי זה **לְמַטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ** – מהפך פשטא זקף-קטן, שני למודים (א) כהוסבר לעיל שנשלחו אנשים נעלים בעם ולא פשוטים כמחשבת העם (ב) שליח כל שבט היה מלווה בנשמת אבי השבט.

במדבר שלח-לך יג, **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמֶּדְבַר פְּאָרְן עַל-פִּי ה' כָּלֵם אַנְשִׁים רֹאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָקִוּהוּ:** **וַיִּשְׁלַח** – קדמא, ללמד שאפשר כי פרשת המרגלים הוקדמה במיקומה להיות סמוכה לפרשת מרים, כדי שיראו זאת הצדקת שלקתה ע"י לשון הרע ויסתכלו ולא יוציאו דבה (רא"ש) אבל מבחינת זמנה ארעה אחרי פרשת קרח. אפשר שמרמז למה שכתב **אליה מזרחי, הרב אליהו מזרחי** בפירושו על רש"י ע"ה"ת (אוצר החכמה) ע' 7? (א,ו) (רש"י) כתב בפרשת שלח לך ששילוח המרגלים היה קודם מחלוקתו של קרח ובפרשת אלה הדברים כתב וחצרות זו מחלוקתו של קרח שהיא קודם שלוח המרגלים כדכתיב (**במ' בה' יב, טו**) **וְאַחַר נִסְעוּ הַעָם מִחֲצֵרוֹת וַיָּחֲזוּ בְּמִדְבַר פְּאָרְן: פ** וכתיב (**במ' שלח יג**), **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן** והן אגדות חלוקות בהכרח. ובחומש אוצר הראשונים – ד הרב יוסף דב אסיא (עורך) כתב כי פר' קרח קדם לפ' מרים והיא קדמה לפר' המרגלים

ע"פ **הפ"י על ספורנו** (אוצר החכמה) למדבר פארן חלקים רבים, והחלק שעליו חל הענין הוא רק קדש ברנע שאליה שבו המרגלים (**במ' שלח יג, טו**) (**כה**) **וַיִּשְׁבּוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם: (כז) וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַר פְּאָרְן קְנֵזָה וְגו'**

רמב"ן דברים לג, ו **וַיִּתְּן מֹשֶׁה לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן וְלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִדְבַר פְּאָרְן** – כי אחרי נסעם מסיני במסע ראשון שכן הענין במדבר פארן, ומשם שלח מרגלים שנאמר (**במ' שלח יג**), **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן**, ונתנדה העם ולא היה הדבור עם משה עד שבאו לשעיר בגבול בני עשו בסוף הארבעים לרמב"ן אפשר שמרומז במרכא תביר מרכא טפאא שמפני חטא המרגלים ענין אחד זה נדוי העם ענין אחר חסרון דבור ה' אל משה. **פרושי ר' יהודה החסיד** (אוצר החכמה) **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן עַל-פִּי ה'.** ואחכך (**במ' שלח יג**), **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן** **אֶת-אֲרָצוֹת כְּנָעַן,** שתי שליחיות הללו למה לי? פי' אבי מתחילה שילחם בפרהסיא בפני ישראל וחשב משה שמא יש מרגל שיגיד לכנענים, אחריכך בלילה אמר להם אל תלכו בדרך ישרה שלא יארבו לכם על הדרך. וניתפשו אתכם אלא תלכו בדרך עקלתון (**במ' שלח יג**), **עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעָלִיתֶם אֶת-הַהָר:** מצד אחר כדי שתראו כאילו אתם באים ממדינת שמעם ארץ ישראל. (מ,ק, מושב זקנים)

ילקוט חדש משה ומעלתו ודורו ומעלתם ומעלת כל הנביאים (אוצר החכמה): **קמח** כששלח משה מרגלים, אמר להם אל תכנסו כנגבים. אם יאמרו לכם על מה באתם, תאמרו להם על חמשה תאנים [ועל חמשה רמונים] ואשכול אחד של ענבים. ואם יאמרו לכם שמא לעקר אלינו עבודה זרה ולקוץ אשרה, תאמרו להם לאו. נכנסו כשלושים וכחמשים, והגיע לחברון ונטלו משם חמשה תאנים וחמשה רימונים ואשכול אחד, צוח בהם תלמי צוחה אחת ונפלו על פניהם ארצה. לאחר שנתישבה דעתם, אמר להם על מה באתם, והלא כל העולם כולו של אלהיכם הוא, ולמי שהוא רוצה נותנו, [אמרו להם לאן], שגורם בשלום ולא הרגום, ובשכר זה שייר מהם הקדוש ברוך הוא עד גלות הבית האחרון, ויש אומרים עד אותה שעה [ע"ש באריכות ד"ה (**במ' שלח יג**), **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן**], בשם **תנא דבי אליהו (רבה נט)**:

אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן – מרכא תביר מרכא טפאא – קבוצה עם הלכה או ענין לא שוה לפרטיה; המרגלים נכנסו כשלושים וכחמשים והציגו עצמם כסוחרים פירות, **מִמֶּדְבַר פְּאָרְן** – תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה או הענין חל רק על חלק מפרטיה; באו על עסקי פירות הכחישו שבאו לעקור עבודה זרה למיניה.

ב-(**במ' שלח יג**), **עלה נושא של שליח מצוה העוסק במצווה פטור ממצווה אחרת** ב-**מדרש תנחומא (בובר) פרשת שלח סימן א** (**במ' שלח יג**), **שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֲרָצוֹת כְּנָעַן.** כך דרש רבי תנחומא בר אבא, ... **שלוחי מצוה מותר לו לפרוש באיזה יום שירצה, למה שהוא שליח מצוה, ושליח מצוה דוחה את**

השבת, נמשך כאן נושא זה עם ההלכה ב-**שו"ע או"ח הלכות תפילין סי' לה, ס"ח** * **כותבי תפילין ומזוזות * הם (כד) ח ותגריהם (כה) ח ותגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים, פטורים מהנחת תפילין כל היום, ט זולת בשעת ק"ש ותפלה. הגה: * ואם היו * (כו) צריכים לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה, * (כז) אז פטורין מק"ש ותפלה ותפילין. * (כח) דכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת * (כט) אם י צריך לטרוח אחר האחרת, אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טרוח, יעשה שתיהן (הגהת אשרי בשם א"ז ור"ן פ' הישן). (ראה בפירוט ביאור הלכה סימן לה, וספר חיי משה חלק ו'. תודות לרב י"מ רושצקי הי"ו)** מצב העוסק במצווה פטור מכל מצווה אחרת. מצב עוסק במצווה פטור ממצווה אחרת אם צריך לטרוח אחר האחרת. מצב עוסק במצווה אם יכול לעשות מצווה אחרת כאחת בלא טרוח יעשה שתיהן.

נקשר הלכה זאת לתבניות הטעמים ב-(**במ' שלח יג**), **אֹתָם מִמֶּדְבַר פְּאָרְן** – מרכא תביר מרכא טפאא – קבוצה עם הלכה או ענין לא שוה לפרטיה, בנושא העוסק במצווה פטור ממצווה אחרת. מצב עוסק במצווה פטור ממצווה אחרת אם צריך לטרוח אחר האחרת. מצב עוסק במצווה אם יכול לעשות מצווה אחרת כאחת בלא טרוח יעשה שתיהן.

מִמֶּדְבַר פְּאָרְן – תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה או הענין חל רק על חלק מפרטיה; מצב העוסק במצווה כמו שליחות המרגלים, פקוח נפש, טיפול במת וקבורתו, פדיון שבויים, קבלת פני רבו פטור מכל מצווה אחרת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השטרות: אחת, סלוק – סוף-ספור – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מראק – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות; רבוי משמעות; מרכא ספקא – תור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם נדרשה שיהי לפרטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שהחלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג; ב"כ מצב
אחד נדרש; ספק 1 – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי ספק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 במדבר שלח יג,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר שלח טו,א: פ וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 54 של התוכן בתורה. פרשת המנחות והנסכים על קרבנות נדרים ונדבות
המרגלים רצו להישאר במדבר ולעבוד את ה' על דרך שה' שומרם ומפרנסם ולא לעבוד את אדמת א"י לקיים בה מצוות התלויות בארץ
שזאת עבודת הבריורים. אבל ה' רוצה שנקיים בפועל מצוות התורה ובהם גידול דגן תירוש ויצהר והקרבנות עם הקרבנות. לכן סמיכות
פרשת מנחות ונסכים לפרשת המרגלים, היא בחינת תיקון הוצאת דבת הארץ רעה. ובפרט אם הבהמות המנחות והנסכים באים מגידולי
ארץ-ישראל. יציאת הנסכים היא ענין "נכנס יין יצא סוד", גלוי המשכה של השפעה מלמעלה למטה (קצת ע"פ **דבר מלכות, התשע"ו, ע'**
כט, שיחות הקדש, אדמו"ר מ"ש, פ' שלח התשמ"ז).

במדבר שלח טו,ב: דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם:
[ג] וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לְה' עֹלָה אוֹזֵבָה לְפִלֵא-נֶדֶר אוֹ בְנֵדָה אוֹ בְמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחַח לְה' מִן-הַבֶּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:
ספרי במדבר שלח פיסקא (קז) (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ... כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם, ר' ישמעאל אומר בא
הכתוב ללמדך שלא נתחייבו ישראל בנסכים אלא מביאתן לארץ ואילך אחר ירושה ושיבה הכתוב מדבר, אתה אומר אחר ירושה
וישיבה הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא בכניסתם לארץ מיד ת"ל (דב' שפ' ז'יד) כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ וַיִּרְשָׁתָהּ
וַיִּשְׁבַּתָּהּ הַה' הוֹאִיל וְנֹאמְרוּ בִיאוֹת בַּתּוֹרָה סַתֵּם וּפְרַט לָךְ הַכְּתוּב בְּאֵחָת מֵהֶם שְׂאִינוּ אֵלָּא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשְׁבִּיבָה [אף פורט אני לכל ביאות
**שבתורה שלא יהו אלא לאחר ירושה ושיבה] ללמדך שבכל מקום שנא' מְשׁוּבְתֵיכֶם בארץ הכתוב מדבר. א"ל ר"ע לפי שהוא אומר (ו')
אמר כג,ג) שָׁבַת הוּא לְה' כָּל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם: שומע אני בין בארץ בין בח"ל א"ל ר' ישמעאל אין צריך (טט: כתוב אלא נלמד ככעין קל וחומר או**
היקש) מה אם מצוות קלות נוהגות בח"ל ובארץ שבת חמורה אינו דין שתהא נוהגת בארץ ובח"ל אמר אחד מלמדי ר' ישמעאל בא
הכתוב ללמדך שלא נתחייב היחיד בנסכים אלא מביאתן לארץ
ר"ש בן יוחי אומר בא הכתוב ללמדך על הנסכים שיהו קרבים בבמה
אבא חנין אומר משום ר"א למה נאמר לפי שהיה בדין הואיל ומצינו שריבה כלי בית עולמים מכלי אהל מועד כך נרבה נסכי בית
עולמים מנסכי אהל מועד ת"ל (במ' שלח טו,ב) וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לְה' עֹלָה אוֹזֵבָה מגיד הכתוב שאעפ"י שריבה כלי בית עולמים מכלי
אהל מועד לא ריבה בנסכים. (טט: אפשר כי לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחַח – גרשיים מהפך פשטא בתפקיד יצא להקל מלמד על כך)
1 דברים שפטים יז,ד: כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּתָּהּ הַה' וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי לְלֶדֶת פְּכֵלֵי-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבְתִי:
2 ויקרא אומר כג,ג: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שַׁבְתוֹן מְקַרְקֵדֶשׁ פְּלִמְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שָׁבַת הוּא לְה' כָּל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם: פ

ספרי זוטא פרק טו,ב (במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֶּר (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשָּׁל צָבוֹר הַנְּסֻכִים בְּאִין אֵינִן בְּאִין מִשָּׁל יְחִידִים וְלֹא
מִשָּׁל גְרִים וְלֹא מִשָּׁל נְשִׁים וְלֹא מִשָּׁל עֲבָדִים מְנִיין לְרַבּוֹת יְחִידִים וְגִרִים נְשִׁים וְעֲבָדִים שִׁישְׁקֻלוּ אוֹ שִׁישְׁתַּפּוּ אִמְרַת (במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֶּר
ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: לרבות יחידים. (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לרבות גרים. וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, לרבות נשים ועבדים. ובצד
השני אתה אומר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל להזהיר את הגדולים על ידי הקטנים להנהיגן במצות. (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין
שקלים ולוקחין נסכים לעולות גוים לעולות התושבים לעולות הנמצאות ועל ידי מי שהניח עולתו וברח. (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים ולוקחין נסכים לשלמי גוים ולשלמי תושבים ולשלמים הנמצאים ועל ידי מי שהניח שלמיו וברח. (במ'
שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שיהיו שוקלין שקלים ולוקחים מלח שיהו הכהנים מולחים בו חטאותיהם ומנחותיהם ומולחין בו את
העורות. (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים ולוקחים עצים שיהו הכהנים מבשלין בו את חטאתיהן ומנחותיהן
ועושין בו מדורות בית המוקד להתחמם כנגדן. (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים ולוקחין פרת חטאת ושעיר
משתלח ועל ידי כהן המאבד ועל ידי מי ששינה ועשה חטאת העוף למעלה וחטאת בהמה למטה חובה כנדבה ונדבה כחובה ולבושי
כהן גדול ביום הכפורים ועשירית האיפה של כהן גדול שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו: (במ' שלח טו,ב) כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ, קבל עליך
עד שלא תבא לארץ [משתבא לארץ להקריב נסכים שבזכות שתקבל עליך תבא לארץ] יכול כיון שבאו לארץ יהו חייבין להקריב
נסכים שבחוצה לארץ אמרת לא אמרתי אלא (במ' שלח טו,ב) אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם כאשר אני נותן לכם אתם חייבין להקריב נסכים ולא
בחוצה לארץ או (במ' שלח טו,ב) אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם אין לי אלא בית הבחירה מניין לרבות במה ת"ל (בכל (ו') אמר כג,ג) כָּל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם
(טט: או מהפסוק כאן) (במ' שלח טו,ב) וְאֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם לרבות במה אלו דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר יכול יעשו במה בחוצה לארץ
ויקריבו עליה נסכים אמרת לא אמרתי אלא (במ' שלח טו,ב) אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם כאשר אני נותן לכם אתם עושין במה ולא בחוצה
לארץ: (ר' ישמעאל פינה את (ו') אמר כג,ג) כָּל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם: מדרשת שמירת שבת בחו"ל לכן יכול לדרשו לרבות בהמה בגבעון לנסכים)

(במ' שלח טו,ב) כִּי תָבֹאוּ - מונח רביע, אפשר שמלמד על יותר מדרשה אחת בקבוצת הטעמים "מונח רביע".
קבוצת דרשות אחת:
(א) טעם רביע לעצמו ארבע דרשות ע"פ [ספרי במדבר שלח פיסקא (קז)] (א) (במ' שלח טו,ב) אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם ללמדך שבכל מקום
שנא' מְשׁוּבְתֵיכֶם בארץ הכתוב מדבר
(ב) חובת המצוות אחר ישיבה וירושה (וזה נלמד גם ככעין הקש, או בנין אב מ- (דב' שפ' ז'יד) כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ
וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּתָּהּ הַה' הוֹאִיל וְנֹאמְרוּ בִיאוֹת בַּתּוֹרָה סַתֵּם וּפְרַט לָךְ הַכְּתוּב בְּאֵחָת מֵהֶם שְׂאִינוּ אֵלָּא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשְׁבִּיבָה [אף פורט אני
לכל ביאות שבתורה שלא יהו אלא לאחר ירושה ושיבה]
(ג) אחד מתלמידי ר' ישמעאל (אומר) בא הכתוב ללמדך שלא נתחייב היחיד בנסכים אלא מביאתן לארץ
(ד) ר"ש בן יוחי אומר בא הכתוב ללמדך על הנסכים שיהו קרבים בבמה
(ה) אבא חנין אומר משום ר"א למה נאמר לפי שהיה בדין הואיל ומצינו שריבה כלי בית עולמים מכלי אהל מועד כך נרבה נסכי בית
עולמים מנסכי אהל מועד ת"ל (במ' שלח טו,ב) וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לְה' עֹלָה אוֹזֵבָה מגיד הכתוב שאעפ"י שריבה כלי בית עולמים מכלי
אהל מועד לא ריבה בנסכים.

קבוצת דרשות שניה: אפשר כי (במ' שלח טו,ב) כִּי תָבֹאוּ - מונח רביע, מלמד עוד ארבע דרשות הנאמרות ב-[ספרי זוטא פרק טו,ב] על
הכתוב (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
(א) דרשה זאת בעצמה מחולקת לארבע מטרות (במ' שלח טו,ב) דב'ר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים ולוקחין נסכים (טט: א)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השמות: אחת, סלוק = סוף-ספור – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מראש; מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן בחצו פסקו – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לעולות גוים (ט:ט) (ב) לעולות התושבים (ט:ט) (ג) לעולות הנמצאות (ט:ט) (ד) ועל ידי מי שהניח עולתו וברח.
(ב) דרשה זאת בעצמה מחולקת לארבע מטרות (במ' שלח טו,ג) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים ולוקחינן נסכים (ט:ט) (א)
לשלמי גוים (ט:ט) (ב) ולשלמי תושבים (ט:ט) (ג) ולשלמים הנמצאים (ט:ט) (ד) ועל ידי מי שהניח שלמיו וברח.
(ג) דרשה זאת בעצמה מחולקת לשלוש מטרות (במ' שלח טו,ג) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים ולוקחים עצים (ט:ט) (א) שיהו
הכהנים מבשלין בו את חטאתיהן (ט:ט) (ב) ומנחותיהן (ט:ט) (ג) ועושינן בו מדורות בית המוקד להתחמם כנגדן.
(ד) דרשה זאת בעצמה מחולקת לתשע מטרות (במ' שלח טו,ג) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שיהו שוקלין שקלים (ט:ט) (א) ולוקחינן פרת חטאת
(ט:ט) (ב) ושעיר משתלח (ט:ט) (ג) ועל ידי כהן המאבד (ט:ט) (ד) ועל ידי מי ששינה ועשה חטאת העוף למעלה (ט:ט) (ה) וחטאת בהמה למטה
(ט:ט) (ו) חובה כנדבה (ט:ט) (ז) ונדבה כחובה (ט:ט) (ח) ולבושי כהן גדול ביום הכפורים (ט:ט) (ט) ועשירית האיפה של כהן גדול שמת ולא
מינו כהן אחר תחתיו:

ספרי זוטא פרק טו,ב (במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֹר (במ' שלח טו,ג) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְשַׁל צָבוֹר הַנְּסִיכִים באין (תו"ש: היינו בנסכי צבור
(ז"ר)) אינן באין מְשַׁל יְחִידִים ולא מְשַׁל גְּרִים ולא מְשַׁל עֲבָדִים (תו"ש: דאין קרבן צבור קרב משל יחיד (ס"א))
(במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: לאמר – כנוטריקון לאו אמור, וטעם סלוק מגביל ללמד דאין קרבן צבור קרב משל יחיד
וכן שאין יחיד מביא נסכי צבור. אלא הקרבן צבור ונסכיו באים משקלי צבור.
אֶל-מֹשֶׁה – מקף כרב-מצב היחיד (א) אפילו משה כיהיד לא יביא קרבן צבור או נסכיו (ב) כל ישראלי אחר כיהיד
אֶל-מֹשֶׁה – מרכא כרבוי להגבלה הנ"ל על הישראלים גם גרים, נשים, עבדים.
מניין לרבות יחידים וגרים נשים ועבדים (ט:ט) אבל אם כל היחידים הנ"ל מתנדבים) שישקלו או שישתתפו (ומוסרים שקליהם לצבור) אמרת
(במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: לרבות יחידים. (במ' שלח טו,ג) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לרבות גרים. וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם, לרבות
נשים ועבדים. ובצד השני אתה אומר וַיִּשְׂרָאֵל להזהיר את הגדולים על ידי הקטנים להנהיגן במצות.
(במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֹר ה' – מרכא טפחא כיתור לרבות התנדבות שקלים נוספים על החיוב של מחצית השקל,
(במ' שלח טו,ג) אֶל-בְּנֵי – מקף כרב-מצב מקור המתנדבים לשקול (א) ישראלים (ב) גרים (אולי הכוונה גר תושב כמו בדרשות שקלים
עבור עולות ושלמים של תושב) – מונח כרבוי הגרים להתנדבות.
וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם – היות ופתח בלשון צווי קשה של חובת שקילה (במ' שלח טו,א) וַיִּדְבֹר (במ' שלח טו,ג) דְבַר לִישְׂרָאֵלִים
עובר ללשון רכה וְאִמְרַתְּ וטעמו טפחא בתפקיד רבוי ושנוי כדי לעודד התנדבות ע"י גרים נשים ועבדים השונים מהישראלים
החייבים לשקול, ולכן מגביל לבקש השתתפותם בלשון רכה. דומה לדרשה ב-ספרא מצורע – פרשה א (א) ... (וי מצ' טו,ב)

במדבר שלח טו,ג: וְעִשְׂתֶּם אִשָּׁה לְה' עֲלֶיךָ או יָבֵחַ לְפִלֵא-נֶדֶר או בְּנִדְבָה או בְּמַעֲדִיכֶם
לְעִשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לְה' מִן-הַבֶּקֶר או מִן-הַצֹּאן:

רש"י (טו,ג) וְעִשְׂתֶּם אִשָּׁה – אין זה צווי אלא כשתבאו שם ותעלה על לבבכם לעשות אִשָּׁה לְה':
לְפִלֵא-נֶדֶר או בְּנִדְבָה וגו' – או שתעשו האשה בשביל חובת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות במועד:
שפת"ח אות ת פירוש דאם זה ציווי הוא אין נופל עליו לומר לְפִלֵא-נֶדֶר או בְּנִדְבָה דנדבה אינו ציווי ולכך פירש ותעלה על לבבכם וכו':
שפת"ח אות ב הוצרך לפרש או שתעשו וכו' שלא תפרש לפלא נדר או לפלא נדבה או לפלא במועדיכם וזה אינו כי קרבן המועדות חובה הם
ואינן תלוין ביד המפלא:

או - טפחא ללא מרכא לפניה, בתפקיד התפשטות האפיון ממנה ומכתוב אחריה בְּמַעֲדִיכֶם אל הכתוב לפניו וְעִשְׂתֶּם אִשָּׁה לְה' עֲלֶיךָ
או-יָבֵחַ לְפִלֵא-נֶדֶר או בְּנִדְבָה ומלמד מטעם טפחא של מלת או על רבוי בקרבנות כי בְּמַעֲדִיכֶם רשאי לרבות על חובות קרבנות
היחיד במועד (עולה, חגיגה) גם נדרים ונדבות של עֲלֶיךָ ושל יָבֵחַ (= שלמים),
ועוד מלמד מטעם טפחא של מלת או על הפרדה מהכתוב לפניו לְפִלֵא-נֶדֶר או בְּנִדְבָה שהוא רשות,
לעומת הנלמד מטעם אתנח של בְּמַעֲדִיכֶם המגביל לחובות קרבנות היחיד במועדות שיש בהם עולת ראייה וחגיגת שלמים.

לְעִשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לְה' – גרשיים מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, אפשר מסוג תבנית הטעמים גרשיים מהפך
פשטא, בתפקיד יצא להקל ולא להחמיר. דרשה (א) הנלמדת בעוד מקום בתורה שנדרים ונדבות אינם חייבים להביא מיד עם הנדר או
הנדבה אלא להביא ברגל הקרוב שאז זוכה גם למצוות עשה בזמנו, או בין שלושה לחמשה רגלים (תלוי בהכרעה בדיון הזה) כדי לקיים כל
תאחר.

דרשה (ב) נקדים עם פי' ספורנו (טו,ג-ט) (טו,ג) לְעִשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ... (טו,ד) וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב. הנה עד העגל היה הקרבן ריח ניחוח בזולת מנחה
ונסכים כענין בהבל ובנח ובאברהם וכענין וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים (שמות כד, ה) לא זולת זה
ובחטאם בעגל הצריך מנחה ונסכים לעולת התמיד שהיא קרבן צבור ומאז שחטאו במרגלים הצריך מנחה ונסכים להכשיר גם קרבן יחיד:
לפי פי' ספורנו הוספת מנחות ונסכים לכל קרבן בהמה הוא החמרה על המצב שהיה לפני חטא המרגלים שהקריבו קרבנות ללא מנחה
ונסכים. אבל פרש"י ריח ניחוח – שיהיה נחת רוח" לפני: ונראה ליישב ע"פ תפקיד תבנית הטעמים של לְעִשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ – גרשיים
מהפך פשטא שיצא להקל על בני ישראל לפני ה' היינו שהבנים יִרְשׁוּ ויִשְׁבּוּ את ארץ החמדה וע"י מעשה הקרבנות בלוי מנחה ונסכים
שהם ממצוות התלויות בארץ אין מידת הדין מקטרגת עליהם.

וכן גם יוסבר וְעִשְׂתֶּם אִשָּׁה לְה' - קדמא מהפך פשטא, בתפקיד דבר המלמד על חבירו הכתוב לפניו או שחבירו שלפניו מלמד עליו.
ע"פ אור החיים (טו,ג) ... ודקדק לומר אֲשֶׁר אֵינִי נֹתֵן לָכֶם הגם שהדור הוא פגריהם יפלו במדבר כל העם היוצא ממצרים בן עשרים, בא לומר כי
מעשה בני יתיחס גם להאבות כי את בניהם הקים תחתם: הַבְּנִים מִכְּפָרִים – מקילים על אבותיהם
עוד נראה לומר כי אומרו נותן לכם על דרך אומרים ז"ל (סנהדרין ב) מנין לתחית המתים מן התורה דכתיב אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם
לכם לא נאמר אלא להם וגו' עד כאן. כמו כן הבטיחם (את דור המדבר) שיקומו בתחית המתים וירשו את אדמתם:
אפשר כי גם הדרשה הבאה מרומזת בתבנית הטעמים הזאת:

ספרי במדבר שלח פיסקא (קז) ... אבא חנין אומר משום ר"א למה נאמר לפי שהיה בדין הואיל ומצינו שריבה כלי בית עולמים מכלי
אהל מועד כך נרבה נסכי בית עולמים מנסכי אהל מועד ת"ל (במ' שלח טו,ג) וְעִשְׂתֶּם אִשָּׁה לְה' עֲלֶיךָ או-יָבֵחַ מגיד הכתוב שאעפ"י
שריבה כלי בית עולמים מכלי אהל מועד לא ריבה בנסכים. (ט:ט) אפשר כי לְעִשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ – גרשיים מהפך פשטא בתפקיד יצא להקל
מלמד על כך)